

Ticari Vekil ile Benzer Kavramların Karşılaştırılması

The Comparison Between Commercial Agent and Similar Concepts*

Oğuz YOLAL

Öz

Tacir yardımcıları genellikle bağlı ve bağlı olmayan tacir yardımcıları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ticari temsilci, ticari vekil ve pazarlamacı bağlı tacir yardımcıları; acente, simsar, komisyoncu ise bağlı olmayan tacir yardımcıları arasında sayılmaktadır. Ticari vekil, Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 551 ilâ 554'üncü maddeleri arasında düzenlenen tacir yardımcılarında biridir. Ticari vekil kavramının unsurları, bağlı tacir yardımcısı olması, kural olarak bir ticari işletmenin varlığı ve ticari işletmeyi yönetmek veya bazı işlerini yürütmek için yetkilendirilmiş olmasıdır. Bu çalışmanın temelini ticari vekil oluşturmaktadır. Ticari vekil ile temsilci, ticari temsilci ve pazarlamacı arasındaki benzerlikler ve farklar karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tacir Yardımcıları, Ticari Vekil, Ticari Temsilci, Pazarlamacı

Abstract

Merchant assistants are usually divided into dependent and independent merchant assistants. Commercial representative, commercial agent and commercial traveller are considered dependent merchant assistants. Agents, broker, commission agent are considered independent merchant assistants. The commercial agent, is one of the merchant assistants of the Turkish Code of Obligations regulated by articles 551-554. The elements of a commercial agent are to be depending on the merchant, as a rule, the existence of a commercial enterprise and the authority to manage commercial enterprise or conduct certain business. The basis of this article is the commercial agent. The similarities and differences between the representative, commercial agent, and the commercial traveller are compared.

Keywords: Merchant Assistants, Commercial Agent, Commercial Representative, Commercial Traveller

Giriş

Ticari hayatın hızla gelişmesi ve ticari işletmenin faaliyetlerinin artması, ticari işletme sahibinin tek başına çalışmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle ticari işletme sahibi, işletmesinde kendisine yardım edecek kişilere ihtiyaç duymaktadır. Tacir yardımcılığı olarak adlandırılan bu kişiler genellikle bağlı tacir yardımcılığı ve bağlı olmayan tacir yardımcılığı şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bağlı tacir yardımcılığı, ticari temsilci, ticari vekil ve pazarlamacı; bağlı olmayan tacir yardımcılığı ise acente,

* Bu çalışma, yazarın "Ticari Vekil" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, oguz.yolal@selcuk.edu.tr

simsar ve komisyoncudur (alım-satım ve taşıma işleri komisyoncusu). Bu tacir yardımcılarında ticari temsilci, ticari vekil, pazarlamacı, simsar ve alım-satım komisyoncusu Türk Borçlar Kanunu'nda¹ (TBK) düzenlenmiş, acente ve taşıma işleri komisyoncusu ise Türk Ticaret Kanunu'nda² (TTK) düzenlenmiştir.

Bağlı tacir yardımcılardan olan ticari vekil, ticari işletmenin sadece olağan iş veya işlemlerini yapmaya yetkilidir. Ticari vekil, ticari işletme sahibi tarafından açıkça yetkili kılınmadıkça ödünç olarak para veya benzerlerini alamaz, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve açılmış davayı takip edemez (TBK m. 551/2). Ticari temsilci ise, ticari işletme egosu) gibidir. Dolayısıyla ticari temsilcinin yetkilerinin kapsamı geniş olup, ticari işletmenin olağan ve olağanüstü bütün iş veya işlemlerini yapabilir. Ticari işletme sahibi, ticari temsilci gibi yetkileri geniş olan tacir yardımcısına ihtiyaç duyacağı gibi; yetkileri daha dar olan tacir yardımcısına da ihtiyaç duyabilir. Bu hususu dikkate alan kanun koyucu yetkileri ticari temsilciye nazaran daha dar olan ticari vekili düzenlemiştir. Ticari temsilcinin olağanüstü işlemleri yapma yetkisi bulunduğundan, ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesi gereken işlemler bakımından ticari temsilcinin izin alması gerekmez. Atanan kişinin ticari vekil veya ticari temsilci olup olmadığı belirlenmesi, yetkilerin kapsamı açısından önem arz etmektedir.

Bir diğer bağlı tacir yardımcısı olan pazarlamacı, 6098 sayılı TBK ile hukukumuzda girmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda³ düzenlenen ve pazarlamacı ile benzer faaliyetleri gören seyyar tüccar memurları ise TBK'ya alınmamıştır. Dolayısıyla pazarlamacının seyyar tüccar memurları yerine düzenlenip düzenlenmediği hususu gündeme gelmektedir. Bunun yanında mülga Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde seyyar tüccar memurları ticari vekil olarak kabul edilmişti⁴. Seyyar tüccar memurlarının ticari vekil olarak nitelendirilmesi, pazarlamacının da ticari vekil olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusunu aklara getirmektedir.

Bu çalışma içerisinde öncelikle genel olarak ticari vekil incelenmiştir. Daha sonra ticari vekil ile TBK m. 40 ve devamında düzenlenen temsilci, ticari temsilci ve pazarlamacı karşılaştırılmış,

1 RG. 04.02.2011, S. 27836.

2 RG. 14.02.2011, S. 27846.

3 RG. 29.04.1926, S. 359. Bu çalışmada 818 sayılı Borçlar Kanunu'nu ifade etmek üzere mülga Borçlar Kanunu ifadesi kullanılacaktır.

4 **Arslanlı**, Halil, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Umumi Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 1960, s. 176; **Ayhan**, Rıza, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 599; **Bozkurt**, Tamer, Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellallık, Ankara 2007, s. 78, 81; **Doğanay**, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. Bası, Birinci Cilt, İstanbul 2004, s. 556; **Edgü**, Ekrem, Ticaret Hukuku I, Umumi Hükümler, Ankara 1964, s. 172; **Feyzioğlu**, Feyzi Necmeddin, Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 437; **Karayalçın**, Yaşar, Ticaret Hukuku I. Giriş - Ticari İşletme, 3. Baskı, Ankara 1968, s. 483; **Ülgen**, Hüseyin / **Helvacı**, Mehmet / **Kendigelen**, Abuzer / **Kaya**, Arslan / **Nomer Ertan**, Füsün, Ticari İşletme Hukuku, 5.(Tıpkı) Bası, İstanbul 2015, s. 700, N. 1467; **Koç**, Derviş, Pazarlamacılık Sözleşmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2014, s. 6-7; **Olgaç**, Senai, Emsal İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Ankara 1976, s. 327; **Öçal**, Akar, Türk Hukukunda Seyyar Tüccar Memurları, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. 5, S. 1, 1968, s. 358; **Sungur**, H. Halis, Borçlar Kanunu ve Tatbikatı, İstanbul 1943, s. 300; **Tekil**, Fahiman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 1997, s. 201; **Teoman**, Ömer, Tacir Yardımcıları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan, İstanbul 2006, s. 245; **Tuna**, Ergun, Ticaret Hukuku, C. I, Ticari İşletme, İstanbul 1993, s. 181; **Yavuz**, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Bası, İstanbul 2014, s. 1330; **Yavuz**, Cevdet / **Acar**, Faruk / **Özen**, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul 2016, s. 723; **Zengin**, İbrahim Çağrı, Pazarlamacılık Sözleşmesi, İstanbul 2013, s. 35.

aradaki benzerlik ve farklara değinilmiştir. Özellikle birbiri ile karıştırılma ihtimali bulunan, ticari temsilci ve ticari vekile ilişkin farkların belirlenmesi amacıyla öğretilerde ileri sürülen çözüm önerileri incelenmiştir. Pazarlamacının ticari vekil olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği hususu da ayrıca değerlendirilmiştir.

I. Genel Olarak Ticari Vekil Kavramı

A. Tanımı

Ticari vekil kavramı, TBK m. 551/1 hükmünde tanımlanmıştır⁵. Bu fıkraya göre, “*Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin⁶, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir*”. Anılan fıkrada ticari vekilin tanımı dar ve teknik anlamda yapılmıştır. Geniş anlamda ticari vekillik, ticari işletme sahibinin, ticari işletme için verdiği her türlü temsil yetkisini içerir⁷. Hükümde geçen “*kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin*” ifadesi, ticari vekilin yetkilerinin ticari temsilci⁸ kadar geniş olmadığını vurgulamak için kullanılmıştır. Zira ticari temsilci işletmenin olağan ve olağanüstü⁹ işlemlerini yapabilirken, ticari vekil sadece işletmenin olağan işlemlerini yapmaya yetkilidir. Buradan hareketle ticari vekil, ticari temsilci ve temsilci arasında yer alan ara statü olarak nitelendirilebilir¹⁰.

Ticari vekile ilişkin öğretilerde de değişik tanımlamalar yapılmıştır. BAŞTUĞ/ERDEM'e göre, “*yetkileri ticari temsilci kadar geniş olmayan ve fakat tacire bağlı bulunan ve temsil yetkisi olan, diğer tacir yardımcılara*” ticari vekil denilir¹¹.

- 5 Teoman'a göre, bu tanımlama tek başına yeterli değildir. Zira ticari vekilin hukuki tanımının yapılabilmesi için ticari temsilciden farklarının da bu tanım içerisinde belirtilmesi gerekir. Bu nedenle TBK m. 551/2'nin ilk cümlesi olan “*Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar*” hükmü de bu tanım içerisinde değerlendirilmelidir (Teoman, s. 240).
- 6 Mülga Borçlar Kanunu m. 453/1'te kullanılan “*bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi*” ibaresi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 11 hükmü ile uyum sağlanması amacıyla ticari işletme sahibi şeklinde kısaltılmıştır. Bkz. TBK m. 551'in gerekçesi.
- 7 Feyzioğlu, s. 428; Yavuz, s. 1327; Yavuz / Acar / Özen, s. 722.
- 8 Türk Borçlar Kanunu'nda ticari temsilci kavramı kullanılmasına karşın Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) ticari mümessil ve ticari temsilci kavramının birlikte kullanıldığı görülmektedir. TTK m. 40/4, 102/1, 218/2, 223, 235/2, 318/2, 321/1, 368 ve 631'inci hükümlerinde ticari mümessil kavramı, ticari davalara ilişkin TTK m. 4'te ise ticari temsilci kavramı kullanılmıştır. Dolayısıyla TTK'da, esasında aynı kurumu ifade eden ticari mümessil ve ticari temsilci kavramlarının birlikte kullanıldığı söylenebilir. Ticari mümessil kavramının kullanılmasına devam edilmesinin gerektiğine ilişkin bkz. Demirkapı Ertan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 798.
- 9 TBK m. 551/2'de ticari vekilin yetkilerinin işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsadığı belirtilmiştir. Ayoğlu'na göre, alışılmış teriminin kullanılması isabetli değildir. Zira olağan ve olağanüstü işlem şeklinde öğretilerde kabul gören terimler var iken, alışılmış teriminin kullanılması uygun olmamıştır (Ayoğlu, Tolga, Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi, 25-26 Kasım 2011, s. 47). Alışılmış kavramının, olağan işlem olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Şener, Oruç Hami, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 285. Bu çalışmada, öğretilerde genel olarak kabul edilen “olağan ve olağanüstü” kavramlarının kullanılması tercih edilmiştir.
- 10 Şener, Ticari İşletme, s. 281. Ticari vekilin, temsilci ve ticari temsilci arasında aracı durumunda olduğuna ilişkin bkz. Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet / Özdemir, Refet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel), Ankara 1987, s. 653.
- 11 Baştuğ İrfan / Erdem H. Ercüment, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1993, s. 153.

İNCEOĞLU'na göre, ticari vekil “*ticari mümessil sıfatına sahip olmaksızın bir ticari işletme sahibi tarafından işletmenin bütün işlemlerini veya belirli bazı işlemlerini yapmak üzere yetkilendirilen kimsedir*”¹².

KARAYALÇIN'a göre, “*ticari mümessil dışında kalan ve temsil salâhiyetini haiz olan tacire bağlı yardımcıları ticari vekil*” adını alır¹³.

MİMAROĞLU'na göre, “*bir ticari işletmede, müesseseyi her konuda temsil eden, işletmenin amacına giren bütün eylem ve işlemleri yapan ve müesseseyi yöneten ve yürüten kimselerin dışında kalan; daha kısıtlı bir temsil yetkisi olan ve tacire bağlı bulunan tacir yardımcılarına ticari vekil*” olarak adlandırılır¹⁴.

MİNELİLER'e göre, “*bir ticari işletmede, işletmeyi her konuda temsil eden, işletmenin amacına giren bütün eylem ve işlemleri yapan ve işletmeyi idare eden ve yürüten kişiler dışında kalan; daha kısıtlı bir temsil yetkisine sahip olan ve tacire bağlı bulunan tacir yardımcılarına*” ticari vekil denilir¹⁵.

ÖZDEMİR/KINACIOĞLU'na göre, “*bir ticari işletmede, müesseseyi faaliyet alanına giren her konuda temsil yetkisini taşıyan, ticari mümessillerin dışında kalan ve sınırlı bir temsil yetkisi bulunan tacire bağlı yardımcıları ticari vekildir*”¹⁶.

Bu tanımlamalar incelendiğinde ticari vekilin, ticari işletme için atanabileceği, kanuni değil iradi bir temsilci olduğu ve ticari temsilciye nazaran daha dar yetkilere sahip olduğunun vurgulandığı görülmektedir.

Kanaatimizce ticari vekil öğretide yapılan tanımlamalar da dikkate alınarak, daha açık bir surette tarif edilebilir. Öncelikle TBK m. 551 hükmünde “*bir ticari işletme sahibinin*” ibaresi kullanılarak, ticari vekilin ticari işletme sahibi tarafından atanacağı belirtilmiştir. Hükümde geçen ticari işletme sahibi ifadesi, ticari işletme işleten olarak anlaşılmalıdır. Ticari işletme sahibi ile ticari işletme işleten kişi genellikle aynı kişi olmakla beraber, istisnai olarak bu kişilerin farklı olması durumunda ticari vekil atama yetkisinin ticari işletmeyi işleten kişide olduğu kabul edilmelidir¹⁷. Zira ticari işletme, her zaman

12 İnceoğlu, Mehmet Murat, Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2008, s. 188.

13 Karayalçın, s. 494.

14 Mimaroğlu, Sait Kemal, Ticaret Hukuku, C. 1, 3. Baskı, Ankara 1978, s. 492.

15 Mineliler, Zeynep, Ticari Vekil, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 1467.

16 Özdemir, Necdet / Kinacioğlu, Naci, Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, 5. Baskı, Ankara 1984, s. 192.

17 Arkan Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Yirmi Üçüncü Basıdan Tıpkı Basım, Ankara 2017, s. 192, dn. 1; Arslanlı, s. 164-165; Ayhan, s. 573; Birsnel, Mahmut Tevfik, Ticari Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur, Batider, C. 2, S. 1, 1963, s. 2-3, 13; Bozer, Ali / Göle, Celal, Ticari İşletme Hukuku, Dördüncü Bası, Ankara 2017, s. 107; Çetiner, Selma / Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2017, s. 203, dn. 10; Demirkapı, Ticari Temsilci, s. 818; Demirvuran, H. Melih, Ticari Vekâlet, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2004. s. 24; Erkol, Nedim, Ticari Vekillik ve Özellikle Ticari Vekilliğin Hukuki Mahiyeti, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 1998, s. 32; Karaahmetoğlu, İsmail Özgün, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Temsili, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 345; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1457; Kaya, Emin, Türk Özel Hukukunda Ticari Vekillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale 2010, s. 18; Kırca, İsmail, Ticari Mümessillik, Ankara 1996, s. 50; Korucuoğlu Doğan, Özlem, Ticari Vekillik Kurumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2017, s.11; Korucuoğlu Doğan, Özlem, Ticari Vekil ve Ticari Vekilin Kanundan Doğan Rekabet Etmeme Yükümlülüğü, Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, C. 3, S. 1, 2017, s. 5; Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Ticari Vekil Ayırımı, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, s. 9. Ticari temsilcinin (TBK

sahibi tarafından işletilmek zorunda değildir. Örneğin, ürün kirasında, ticari işletmeyi işleten kişi, ticari işletmenin sahibi konumunda değil, ticari işletmeyi işleten kiracı durumundadır. Bu hâlde ticari vekil atama yetkisi ticari işletme sahibinde değil, ticari işletmeyi işleten kiracıdır¹⁸. Aynı şekilde ticari işletme üzerinde intifa hakkı kurulmuş ise ticari vekili atama yetkisi intifa hakkı sahibinde olacaktır¹⁹.

Bunun yanında tanımında, ticari vekilin ticari işletmeyi işleten kişinin “*işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek*” üzere atanabileceğinden bahsedilmiştir. Ticari işletme sahibi, sahip olduğu ticari işletmesinin yanında TTK m. 11 anlamında ticari işletme vasfına sahip olmayan bir işletmeye de sahip olabilir. TBK m. 551/1’de yapılan tanımlama lafzi olarak yorumlandığında, ticari işletme sahibinin ticari işletme niteliğine sahip olmayan işletmeler için de ticari vekil atayabileceği anlaşılabilir²⁰. Dolayısıyla tanımda geçen “*işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini*” ibaresinde bahsedilen “*işletme*” kelimelerinin önüne, bu işletmenin ticari işletme olduğunu belirtmek amacıyla, ticari kelimesi getirilmelidir. Bu nedenle söz konusu ibarenin “*ticari işletmesini yönetmek veya ticari işletmesinin bazı işlerini*” şeklinde anlaşılması gerekir. Zira ticari vekil sadece ticari işletmelere atanabilir. Kanaatimizce yukarıda bahsedilen hususlar da dikkate alınarak ticari vekil; “*ticari işletmeyi işleten kişi tarafından ticari işletmenin olağan iş ve işlemleriyle sınırlı kalarak, ticari işletmeyi yönetmek veya bu işletmenin bazı işlemlerini yürütmek için tacire bağlı olarak atanan kişi*” şeklinde tanımlanabilir.

B. Unsurları

Ticari vekilin unsurları; ticari vekilin bağlı tacir yardımcılarında olması, kural olarak bir ticari işletmenin varlığı ve ticari vekilin ticari işletmeyi yönetmek veya bazı işlerini yürütmek için yetkilendirilmiş olması şeklinde sayılabilir²¹.

1. Ticari Vekilin Bağlı Tacir Yardımcısı Olması

TTK m. 12/1’e göre bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir. Tacir, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. TTK m. 12/1’de yer alan tanım gerçek kişi tacire ilişkindir. TTK m. 16/1’de ise tüzel kişi tacir düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre, “*ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar*”.

m. 547) ve pazarlamacılık sözleşmesinin (TBK m. 448) tanımının yapıldığı maddelerde de ticari işletme sahibi ibaresi kullanılmıştır. Söz konusu ibare de ticari işletmeyi işleten olarak anlaşılmalıdır.

18 **Ayhan**, Rıza / **Çağlar**, Hayrettin / **Özdamar**, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 13. Bası, Ankara 2020, s. 457; **Bahtiyar**, Mehmet, Ticari İşletme Hukuku, 21. Bası, İstanbul 2020, s. 220; **Birsel**, Ticari Mümessil, s. 2-3; **Bozkurt**, Tamer, Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2020, s. 438; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 818, dn. 61; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1457; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 50; **Şener**, Ticari İşletme, s. 255; **Şener**, Oruç Hami, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Ankara 2015, s. 11.

19 **Arslanlı**, 164-165; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 17; Ticari temsilci açısından bkz. **Albaş**, Hakan, Türk Hukukunda Ticari Mümessillik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 1991, s. 14; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 438.

20 Örneğin, kişi, hem esnaf işletmesi hem de ticari işletme işletiyor olabilir. TBK m. 551/1’in lafzi olarak yorumlanması, esnaf işletmesine de ticari vekil atanabileceği şeklinde bir yanlış anlaşılmaya mahal verebilir.

21 Ticari vekilin tanımından çıkarılan unsurlar için bkz. **Ayhan**, s. 594; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 471-472.

Tacir, yaptığı işin yoğunluğu, özelliği, kapsamı veya ticari işletmenin şubesinin bulunması gibi sebeplerle her zaman tek başına faaliyette bulunamaz²². Dolayısıyla gerçek veya tüzel kişi tacir ticari faaliyetlerinde üçüncü bir kişinin yardımına ihtiyaç duyabilir²³. Tacirin ticari işletmesinin içerisinde, dışarısında, merkezinde yahut şubesinde, ticari işletmenin yönetimi ve yürütülmesi için emeklerinden ve hizmetlerinden yararlandığı bu kişiler tacir yardımcıları olarak adlandırılır²⁴. Tacir yardımcıları ile işlem yapan üçüncü kişiler, bu kişilerin işlem yapma yetkisine sahip olup olmadıklarını bilmek isterler. Bu ihtiyacı dikkate alan kanun koyucu, tacir yardımcılarının temsil yetkisini, TBK m. 40 ve devamında düzenlenen temsil yetkisine nazaran daha özel olarak düzenlemiştir²⁵.

Tacir yardımcıları, Türk Ticaret Kanunu'nda, Türk Borçlar Kanunu'nda ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda²⁶ düzenlenmiştir. TTK'da düzenlenen tacir yardımcıları acente ve taşıma işleri komisyoncusudur. TBK'da düzenlenen tacir yardımcıları ise, simsar, alım-satım komisyoncusu, pazarlamacı, ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarıdır. Gümrük Kanunu'nda düzenlenen gümrük müşaviri²⁷ de tacir yardımcısı olarak kabul edilmektedir²⁸. Her ne kadar Türk hukukunda düzenlenmemiş olsa da tek satıcı da tacir yardımcıları arasında sayılmaktadır²⁹.

- 22 **Acar**, Faruk, Sınırlı Ehliyetizlerin Ticari Mümessil Olarak Tayini Sorunu, Prof. Dr. Selâhattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s. 1; **Arkan**, s. 177; **Arslanlı**, s. 165; **Ayhan**, s. 579; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 453; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 218; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 424; **Cihangiroğlu**, Celal, Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası, İzmir 2001, s. 153; **Domaniç**, Hayri, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Bası, İstanbul 1988, s. 315; **Domaniç**, Hayri / **Ulusoy**, Erol, Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Bası, İstanbul 2007, s. 359; **Erem**, Turgut S., Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, Ticari İşletme, İstanbul 1981, s. 239; **Karayalçın**, s. 480; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 36; **Özdemir / Kınacıoğlu**, s. 185; **Şener**, Ticari İşletme, s. 253; **Ulusan**, İlhan, İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 629; **Yavuz**, s. 1321; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 717.
- 23 **Arkan**, s. 177; **Arslanlı**, s. 165; **Ayhan**, s. 579; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 453; **Baştuğ / Erdem**, s. 148; **Bilgili / Demirkapı**, Ertan, Ticaret Hukuku Bilgisi, 15. Baskı, Bursa 2019, s. 71; **Birsel**, Mahmut Tevfik, Ticari İşletme Hukuku, C. I, İzmir 1970, s. 98; **Doğanay**, s. 548; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 315; **Domaniç / Ulusoy**, s. 359; **Erem**, s. 239; **Feyzioğlu**, s. 409; **Hirsch**, Ernst E., Ticaret Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1948, s. 135; **İmregün**, Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005, s. 116; **İmregün**, Oğuz, Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 145; **Karayalçın**, s. 480; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 673-674, N. 1400 vd.; **Kayar**, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 11. Baskı, Ankara 2018, s. 367; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 36; **Mimaröğlu**, s. 479; **Özdemir / Kınacıoğlu**, s. 185; **Teoman**, s. 221; **Ulusan**, s. 629.
- 24 **Ayhan**, s. 569-570; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 453; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 218; **Birsel**, Ticari İşletme, s. 98; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 424; **Güllüce**, Muhammet Ali, Tacir Yardımcısı Olarak Pazarlamacı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum 2014, s. 6-7; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 145; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 116; **Kaplan**, Ahmet Emre, Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı, İstanbul 2017, s. 27; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 674, N. 1402; **Kayar**, s. 367; **Mimaröğlu**, s. 479.
- 25 **Doğanay**, s. 549.
- 26 RG. 04.11.1999, S. 23866.
- 27 Gümrük Kanunu m. 225/1'e göre, "eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin faaliyetler gümrük müşavirleri tarafından dolaylı teslim yoluyla takip edilir ve sonuçlandırılır".
- 28 **Ayhan**, s. 570; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 453; **Bilgili / Demirkapı**, s. 71; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 316; **Domaniç / Ulusoy**, s. 360. Gümrük müşaviri tacir yardımcısı olarak kabul edilmesine karşın ticari vekil olarak nitelendirilemez. "Olayımızda ise davacı karşı davalıya gümrük müşavirliği hizmeti sunmuş, bu hizmet karşılığında ödenecek alacağını talep etmektedir. Davacı - karşı davalının, davalı-karşı davalının ticari vekili değildir. Davacının sorumluluğu ticari vekillik kapsamında değil, hizmet sözleşmesinden kaynaklanan alacağı olup olmadığı kapsamında değerlendirilmelidir". BAM., T. 5.2.2018, E. 2018/115, K. 2018/86 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 10.09.2020).
- 29 **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 453-454; **Topçuoğlu**, Metin, Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2011, s. 29; **Yeşiltepe**, Salih Önder, Tek Satıcılık Sözleşmesinin Öğretide Benzer Olarak Belirtilen Sözleşmelerden Ayırt Edilmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları

Tacir yardımcıları, genellikle tacire bağlı olan veya bağlı olmayan tacir yardımcıları şeklinde ayrıma tutulmaktadır³⁰. Ticari temsilci, ticari vekil ve pazarlamacı bağlı tacir yardımcılardan; simsar, komisyoncu ve acente bağlı olmayan tacir yardımcılardan. Bağlı tacir yardımcıları, tacirin verdiği emir ve talimat çerçevesinde, onun gözetimi ve denetimi altında çalışırlar³¹. Bu kişilerin kendilerine ait ticari işletmeleri yoktur ve faaliyetlerini, tacire ait ticari işletmenin organizasyonu içerisinde yürütürler³². Bağlı tacir yardımcıları, temsil yetkisine sahip olup olmamalarına göre ikiye ayrılmaktadır. Bir kısım bağlı tacir yardımcıları temsile yetkili değildir. Bu tacir yardımcıları, sadece ticari işletmenin faaliyetinin yürütülmesinde yardımcı olurlar. Örneğin, fabrikada çalışan bir müstahdem veya mühendisin, otelcilik işletmesinde çalışan çamaşırcının, ticari işletmede çalışan çaycının taciri temsil etme yetkisi yoktur. Temsil yetkisi olmayan ve genellikle bir hizmet sözleşmesi ilişkisi içinde çalışan bu kişilerin ticaret hukuku bakımından bir önemi bulunmamaktadır³³. Buna karşın, diğer kısım bağlı tacir yardımcılarının temsil yetkisi mevcuttur. Temsil yetkisi olan bağlı tacir yardımcıları; ticari temsilci, ticari vekil ve pazarlamacıdır.

Bağlı olmayan tacir yardımcıları ise, çalışma yöntem ve zamanını serbestçe belirleyebilen, uzmanlıkları olan kişilerden oluşur³⁴. Bu kişiler genellikle ayrı bir ticari işletme işlettiklerinden tacir sıfatına sahip olabilirler. Bağlı olmayan tacir yardımcıları esas itibarıyla tacirin emir ve talimatı altında çalışırlar³⁵. Ancak tacirin bu kişilere vereceği emir ve talimat işin icrasına yöneliktir; yoksa tacir, ne kendi ticari işletmesinin yönetimi ne de bağlı olmayan tacir yardımcılarının işletmesinin yönetimi ile ilgili emir ve talimat verebilir³⁶. Bağlı olmayan tacir yardımcıları temsil yetkisine sahip olup olmama bakımından ikiye ayrılır. Bu kişiler arasında simsarın temsil yetkisi yoktur. Acente açısından sözleşme yapmaya yetkili acentenin temsil

Dergisi, C. 14, S. 3, 2007, s. 151, 153. İnan, tek satıcının, temsil yetkisi bulunmayan bir çeşit tacir yardımcısı olduğunu belirtmiştir (İnan, Nurkut, Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler, Batider, C. 17, S. 2, 1993, s. 58). Kaya'ya göre, tek satıcı, tacirin dağıtım aşında yer alması ve tacire ait fikri mülkiyet haklarını kullanması nedeniyle geniş anlamda tacir yardımcısıdır. Ancak hukuki anlamda, kendi adına ve hesabına işlem yaptığı için tacir yardımcısı sayılmaz [Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 676, N. 1406. Poroy / Yasaman, tek satıcının bağlı olmayan tacir yardımcısı olduğunu belirtmiştir (Poroy, Reha / Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul 2017, s. 271). Tek satıcının tacir yardımcısı olmadığına ilişkin bkz. Teoman, s. 227.

30 Teoman, tacir yardımcılarını düzenledikleri yere, tacire bağlı olup olmamasına, taciri temsil etmesine ve tacir ile ilişkilerinin devamlı olmasına göre çeşitli şekilde sınıflandırmıştır (Teoman, s. 223 vd.). Tacir yardımcılarının sınıflandırılmasına ilişkin bkz. Güllüce, s. 17 vd.; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 676, N. 1406. Poroy / Yasaman, bu sınıflandırmayı; bağlı yardımcılar, özel durumda olan (acente ve tek satıcı) ve bağlı olmayanlar (aracılar) şeklinde yapmaktadır (Poroy / Yasaman, s. 234).

31 Arkan, s. 177; Arslanlı, s. 165; Bahtiyar, Ticari İşletme s. 218; Bilgili / Demirkapı, s. 71; Bozer / Göle, s. 105; Bozkurt, Ticari İşletme, s. 425; Cihangiroğlu, s. 153; Feyzioğlu, s. 408; Güllüce, s. 16; İmregün, Genel İlkeler, s. 146; İmregün, Kara Ticareti, s. 117; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 675, N. 1405; Kayar, s. 367.

32 Şener, Ticari İşletme s. 253.

33 Arkan, s. 177; Ayhan, s. 570; Bozer / Göle, s. 105; Bozkurt, Ticari İşletme, s. 426; Domaniç / Ulusoy, s. 360; Güllüce, s. 21; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 674, N. 1403; Şener, Ticari İşletme, s. 253.

34 Arkan, s. 177; Arslanlı, s. 165; Ayhan, s. 571; Bozkurt, Ticari İşletme, s. 425; Kaplan, s. 27; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 675, N. 1406; Mimaroglu, s. 480.

35 Ayhan, s. 571; Bilgili / Demirkapı, s. 71. Bahtiyar, bağımsız tacir yardımcılarının, tacirin emri, denetimi ve gözetimi altında çalışmasının söz konusu olamayacağından bahsetmiştir (Bahtiyar, Ticari İşletme s. 218).

36 Kayar, s. 381; Şener, Ticari İşletme s. 253.

yetkisi bulunmaktadır. Komisyoncunun ise doğrudan temsil yetkisi olmamasına karşın, dolaylı olarak taciri temsil yetkisi mevcuttur³⁷.

Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir (TBK m. 547/1). Ticari işletmeyi işleten kişi, yetkisi geniş olmayan, daha dar yetkilere sahip olan ve yetkileri sınırlandırılabilen tacir yardımcısına ihtiyaç duyabilir³⁸. Zira bütün tacir yardımcılarının aynı temsil yetkisine sahip olması sorunlara yol açabilir³⁹. Ayrıca ticari işletmeyi işleten kişi, ticari temsilci gibi tacir yardımcılarında daha fazla güvenirken, bir kısım tacir yardımcılarında daha az güvenmektedir⁴⁰. Dolayısıyla tacir, gerek yetkileri, gerekse aralarındaki sıkı güven ilişkisinin bulunmaması açısından ticari temsilci sıfatına sahip olmayan farklı bir tacir yardımcısı atamak isteyebilir. Bu nedenle ticari işletmeyi işleten kişiye temsil yetkisinin kapsamını kendisinin belirleyeceği bir tacir yardımcısı atama imkânının verilmesi gerekir⁴¹. Nitekim bu ihtiyaçları dikkate alan kanun koyucu, TBK m. 551 ve 552'de ticari temsilciye nazaran daha dar yetkilere sahip, bağlı tacir yardımcılarında olan ticari vekili ve diğer tacir yardımcılarını⁴² düzenlemiştir⁴³.

37 **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 426; **Hızır**, Fatma, Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, 2016, s. 2874; **Karayalçın**, s. 481, 483-484; **Şener**, Ticari İşletme, s. 253. Komisyoncunun ve simsarın taciri temsil yetkisi bulunmadığından, bunların bağımsız tacir yardımcılarında incelenmesine ilişkin tereddütler hakkında bkz. **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 675, N. 1406.

38 **Arkan**, s. 192; **Ayhan**, s. 593; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 471; **Cihangiroğlu**, s. 159; **Hirsch**, s. 140; **Tuna**, s. 180.

39 **Karayalçın**, s. 494; **Mineliler**, s. 1467; **Şener**, Ticari İşletme, s. 281.

40 **Şener**, Ticari İşletme, s. 281.

41 **Karayalçın**, s. 484; **Olgaç**, s. 307.

42 TBK m. 552'de düzenlenen diğer tacir yardımcılarının ticari vekil mi, yoksa yeni bir tacir yardımcısı mı olduğu açık değildir. Zira diğer tacir yardımcılarını ifadesi, kelime anlamı ile bakıldığında, ticari temsilci ve ticari vekil dışında kalan tacir yardımcılarını kapsadığı şeklinde izlenim oluşturmaktadır. TBK'nın on ikinci bölüm gerekçesinde ise, mülga Borçlar Kanunu'nun "Ticari Müesseseler ve Diğer Ticari Vekiller" şeklindeki üst başlığının, "Ticari Temsilciler, Ticari Vekiller ve Diğer Tacir Yardımcıları" şeklinde değiştirildiği ve bu değişiklikte ticari temsilcilerin ve ticari vekillerin de tacir yardımcılarının vurgulanmak istendiği ifade edilmiştir. Gerekenin ifadesinden ticari temsilci ve ticari vekilin tacir yardımcısı olduğu; TBK m. 552'de ise bunların dışında kalan tacir yardımcılarının düzenlendiği anlaşılabılır. Ancak TBK m. 552'de düzenlenen kişiler arasında mülga Borçlar Kanunu m. 453/3'te düzenlenen satış mağazası memurlarıdır. Satış mağazası memurlarının düzenleme yerine bakıldığında mülga BK m. 453/3'te "diğer ticaret vekilleri" kenar başlığı altında düzenlenmiş olduğu, dolayısıyla ticari vekil olarak kabul edildiği görülmektedir. TBK m. 552 hükmünde diğer tacir yardımcılarını kenar başlığı altında düzenlenen kişilerin ticari vekil olduğuna ilişkin bkz. **Arkan**, s. 195; **Ayoğlu**, s. 47; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 224; **Bilgili / Demirkapı**, s. 76, 78; **Çenkci**, Esra, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri, Ankara 2018, s. 38; **Çenkci**, Esra, Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması Sorunsalı, Batider, C. 34, S. 2, 2018, s. 104; **Kaplan**, s. 60; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 693, N. 1455 ve N. 1462; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 16; **Taşatan**, Caner, Ticari Vekil, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 2, 2013, s. 333; **Yanlı**, Veliye / **Okutan Nilsson**, Gül, Anonim ve Limited Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini, Batider, C. 30, S. 4, 2014, s. 17; **Zengin**, s. 34. Karşı görüş için bkz. **Karaahmetoğlu**, s. 342, dn. 692. Yazar, madde başlığının diğer tacir yardımcılarının hareketle ticari vekilden ayrı bir tacir yardımcısı düzenlendiğini belirtmiştir. Kanaatimizce diğer tacir yardımcılarını, TBK m. 551/1 anlamında ticari vekildir. Zira diğer tacir yardımcılarını kenar başlığı altında düzenlenen kişilerin yetkileri de, ticari vekil gibi olağan işlemlerle sınırlandırılmıştır. Ayrıca TBK m. 552 ve mülga BK m. 453/3 hükümleri karşılaştırıldığında şekle ilişkin değişiklikler olduğu, esasa ilişkin bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle "diğer tacir yardımcılarını" başlığı altında düzenlenen kişilerin ticari vekil olarak kabul edilmesi ve "diğer tacir yardımcılarını" kenar başlığının da satış mağazası memurları olarak değiştirilmesi uygun olacaktır. Aksi takdirde "diğer tacir yardımcılarını" ibaresi hem karışıklığa sebep olacak hem de TBK'da yeni bir tacir yardımcısının düzenlendiği izlenimi verecektir.

43 **Arkan**, s. 192; **Ayhan**, s. 593; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 471; **Bilgili / Demirkapı**, s. 76; **Hirsch**, s. 140; **İmregün**, Kara

2. Kural Olarak Bir Ticari İşletmenin Varlığı

Bir kişinin ticari vekil olarak atanabilmesi için öncelikle ticari işletmenin mevcut olması gerekir. TTK m. 11/1 ve Ticaret Sicil Yönetmeliği⁴⁴ (TSY) m. 4/1-r hükmünde ticari işletme “*esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin*⁴⁵ *devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle bir işletmenin ticari işletme sayılabilmesi için gelir sağlamayı hedeflemesi, elde ettiği gelirin esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşması⁴⁶, devamlı ve bağımsız olması gerekir.

Ticari işletme olarak kabul edilmeyen işletmelere ticari vekil atanması mümkün değildir. Şayet kişi ticari işletme niteliğine sahip olmayan bir işletmeye ticari vekil sıfatıyla atanmışsa, bu kişiye ticari vekile ilişkin hükümler değil, temsile⁴⁷ veya vekile⁴⁸ ilişkin hükümler uygulanır. Örneğin, esnaf işletmesine ticari vekil olarak atanan bir kişi, ticari vekil niteliğine sahip olmayacak ve bu kişiye ticari vekile ilişkin hükümler uygulanmayacaktır⁴⁹.

TTK m. 211 ve 304/1 gereğince kollektif ve komandit şirketler bir ticari işletmeyi işletmek amacıyla kurulurlar. Bu nedenle kollektif ve komandit şirketlerde ticari vekil, zorunlu olarak ticari işletmeye atanacaktır. Ancak anonim şirketlerin ticari işletme işletmek amacıyla kurulması öngörülmemiş, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için kurulabileceği belirtilmiştir (TTK m. 137). Anonim şirketlerin ekonomik amaca ulaşması için ticari işletmeyi işletme zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁰. Zira anonim şirketler, ticari işletme işletmesi dahi şekilleri dolayısıyla ticaret

Ticaret, s. 122; **Kaplan**, s. 49; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 693, N. 1455.

44 RG. 27.01.2013, S. 28541.

45 TTK m. 11/1 hükmünde geçen “*esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetler*” ibaresi farklı yorumlara neden olabilir. Gerçekten anılan ibare ticari işletme için sadece gelir sağlamanın hedeflenmesinin yeterli olduğu şeklinde anlaşılabilir. Bunun yanında gelir sağlama ile birlikte esnaf faaliyeti sınırlarını aşmanın da hedeflenmesi gerektiği sonucu çıkarılabilir. Esnaf faaliyeti sınırlarının aşan şekilde gelir elde edilmesinin hedef tutulmasının yeterli olduğu kabul edilirse, faaliyete yeni başlayan bir işletmeyi işleten kişinin niyeti önem kazanacaktır. Hedef tutma ibaresi ile ilgili görüşler için bkz. **Demirkapı**, Ertan, Ticari İşletmenin Tespiti Açısından Esnaf İşletmesi Kavramının Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 382 vd.

46 Ticari işletme ve esnaf işletmesi arasındaki sınır TTK m. 11/2 gereğince Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecektir. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 10’da Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılıncaya kadar, yürürlükte olan kararnamenin uygulanacağı belirtilmiştir. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi henüz çıkarılmamış olduğu için 2007 yılında çıkarılmış olan Bakanlar Kurulu kararı mevcut TTK açısından da geçerli olacaktır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Çelikboya**, Kerem, Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 2017, s. 38 vd.; **Demirkapı**, Esnaf, s. 371 vd.; **Göle**, Celal, Tacir – Esnaf Ayırımı, Batider, C. 13, S. 2, 1985, s. 47 vd.

47 **Arkan**, s. 193; **Arslanlı**, s. 172; **Ayhan**, s. 576; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 223; **Bozer / Göle**, s. 106; **Bozkurt**, Tellâlık, s. 80; **Cihangiroğlu**, s.160, dn. 9; **Çetiner / Bozkurt Yüksel**, s. 208; **Demirkapı**, Ticari Temsilci s. 849, dn. 159; **Deryal**, Yahya, Ticaret Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2005, s. 70, dn. 2; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 331; **Domaniç**, Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul 1988, s. 365; **Domaniç / Ulusoy**, s. 373; **Ergün**, Mevci, Ticari İşletme Hukuku, Bursa 2011, s. 194; **Feyzioğlu**, s. 430; **İnceoğlu**, s. 189; **Kaplan**, s. 51; **Saka**, Zafer, Ticaret Hukuku, İstanbul 1998, s. 349.

48 **Bozkurt**, Tellâlık, s. 80; **Domaniç**, Şerh, s. 365; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 331; **Domaniç / Ulusoy**, s. 373; **Ergün**, s. 194.

49 **Aydın**, Sema / **Kaplan**, Hasan Ali, Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3-4, 2014, s. 200; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 849; **Kaplan**, s. 51.

50 **Çelikboya**, Kerem, Anonim Şirketin TTK m.11 f.3 Uyarınca Ticari İşletmesini Devretmesi, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, İstanbul 2017, s. 175; **Kırca**, İsmail / **Şehirli Çelik**, Feyzan Hayal / **Manavgat**, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, C. I, Temel Kavram ve İlkeler Kuruluş Yönetim Kurulu, Ankara 2013, s. 57; **Poroy**, Reha / **Tekinalp**, Ünal

şirketleridir ve istisna olarak karşılaşılsa da ticari işletme işletmeden de tacir sıfatını kazanabilirler⁵¹. Anonim şirketlerin ticari işletme işletmek amacıyla kurulması söz konusu olmasa da, günümüzde bu şirketler tarafından kurulan işletmeler genellikle ticari işletme niteliğine sahip olacaklardır⁵². Ticari işletme işletmeyen, fakat iktisadi amaç güden anonim şirketlere, holdingler ve menkul kıymetler yatırım şirketleri örnek olarak gösterilebilir⁵³.

Anonim şirketlerde ticari vekil, TTK m. 368 gereğince yönetim kurulu tarafından atanır. Anonim şirketlere özgü olarak yönetim kurulu, ticari işletme olmadan ticari vekil atayabilir. Dolayısıyla TTK m. 368 hükmünün anonim şirketler açısından ticari vekilin sadece ticari işletmelere atanabilmesinin istisnasını oluşturduğu söylenebilir⁵⁴. Limited şirketler bakımından da, anonim şirketler hakkında yapılan açıklamalar geçerlidir⁵⁵.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu⁵⁶ (KoopK) m. 1’de, kooperatifler “*tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli şirketler* şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere kooperatiflerin ticari işletme işletmek amacıyla kurulması zorunlu değildir. Ancak kooperatifler, TTK m. 124 gereğince ticaret şirketi olması ve TTK m. 16/1’de de ticaret şirketlerinin tüzel kişi tacir olarak belirtilmesi nedeniyle tacir sıfatına sahiptirler⁵⁷. Kooperatiflerin tacir sıfatının bulunmasından dolayı, ticari işletme işletmese dahi ticari vekil atayabileceği kabul edilebilir.

/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış, 14. Bası, İstanbul 2019, s. 29, N. 59; Türk, Hikmet Sami, Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986, s. 38, 72. Örneğin, bir apartmanın bütün kat sahipleri, apartmanın yönetimi açısından anonim şirket şeklinde örgütlenebilir. Bu hâlde anonim şirketin amacı iktisadi olacak, ancak ticari işletme işletmesi söz konusu olmayacaktır. Bkz. Poroy (Tekinalp / Çamoğlu), s. 308, N. 437. Nitekim sermaye şirketlerinin tacir sıfatı belirlenirken TTK m. 16/1’den hareket edilmeli, diğer bir ifadeyle bu şirketlerin ticari işletme işletip işletilmediğine bakılmaksızın tüzel kişilik kazanmasıyla tacir sıfatını kanunen kazandığı kabul edilmelidir. Bkz. Kendigelen (Ülgen / Helvacı / Kaya / Nomer Ertan), s. 143, N. 269 vd. Sermaye şirketleri için öngörülen asgari sermaye şartı (TTK m. 332/1, 580/1) ile esnafın tanımının yapıldığı TTK m. 15 karşılaştırıldığında, sermaye şirketlerinin faaliyetlerinin bedeni çalışmaya değil tamamen sermayeye dayalı olması kanun koyucunun sermaye şirketlerinin ticari işletme işlettikleri varsayımından hareket ettiği şeklinde yorumlanabilir. Bkz. Kendigelen (Ülgen / Helvacı / Kaya / Nomer Ertan), s. 143, N. 269 vd.

51 Cihangiroğlu, s. 84; Poroy / Yasaman, s. 128; Tuna, s. 59.

52 Arkan, s. 128; Ayhan, s. 576; Karayalçın, s. 208; Şener, Ticari İşletme, s. 164. Anonim şirketler, çoğu zaman ticari işletme işletmek üzere kurulurlar. Bkz. Türk, Birleşme, s. 38, 72.

53 Poroy (Tekinalp / Çamoğlu), s. 279, N. 437.

54 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 678, N. 1410.

55 TTK m. 573/3 gereğince limited şirketler kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Karaahmetoğlu, buradan hareketle limited şirketlerin ticari işletme işletmek zorunda olmadığını belirtmiştir. Limited şirketlere ticari temsilci atanması sadece ticari işletme işleten limited şirketler açısından söz konusu olacaktır (Karaahmetoğlu, s. 251).

56 RG. 10.05.1969, S. 13195.

57 Ancak Yargıtay tarafından verilmiş olan kararlarda yapı kredi kooperatiflerinin ticaret şirketi olmadığı, dolayısıyla tacir olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 124/1. maddesinde “Kooperatifler” ticaret şirketleri arasında sayılmış ise de, aynı maddenin 2. bendinde kooperatifler “Şahıs şirketleri” ve “Sermaye şirketleri” arasında gösterilmemiştir. TTK’nın 124. maddesinin 1 ve 2. bentleri ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 1. maddesi birlikte değerlendirildiğinde yapı kooperatiflerinin “ticaret şirketi” olmadığı, sosyal niteliği ağır basan kendine özgü bir ortaklık olduğu anlaşılmaktadır. Kaldı ki, bu düzenlemelere benzer hükümler, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu’nda da bulunmasına rağmen (md 18, 136), Yargıtay’ın istikrar kazanan uygulamasında yapı kooperatifleri tacir olarak kabul

Ticari vekilin, esnaf işletmesine atanamama nedeni ile ilgili madde gerekçesinde veya öğretide herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bu hususta esnafın tanımının yapıldığı TTK m. 15'e bakılabilir. Anılan hükümden esnaf, "İster gezici olsun ister bir dükkânda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedeni çalışmasına dayanan ve geliri 11 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre esnafın ekonomik faaliyeti, sermayesinden çok bedeni çalışmasına dayanmalıdır. Dolayısıyla esnaf işletmesine ticari vekil atanamamasının nedeni olarak; esnafın ekonomik faaliyetinin sermayesinden ziyade bedeni çalışmaya dayanması ve yardımcıya ihtiyaç duymaması gösterilebilir. Ayrıca tanımda esnafın gelirinin TTK m. 11/2'de öngörülen sınırı aşmaması gerektiği belirtilmiştir. Esnafın gelirinin ticari işletmeye nazaran daha az olduğu ve herhangi bir yardımcıya ihtiyaç duymayacağı da düşünülmüş olabilir.

Kanaatimizce olması gereken hukuk açısından, ticari vekil, ticari işletmenin yanında esnaf işletmelerine de atanabilmelidir. Zira esnafın, ticari işletmeye nazaran küçük bir boyutta işletme olması tacir yardımcısına ihtiyaç duymayacağı anlamına gelmez. Örneğin, esnaf işletmesi niteliğindeki bir

*edilmemiştir. Esasen, yıllardır süregelen Yargıtay uygulamasını (Dairemizin 09.06.2008 tarih ve 2007/2726 esas – 2008/3798 karar ile yine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07.02.1996 tarih ve 1995/956 esas, 1996/45 karar sayılı kararları) ortadan kaldıracak bir yenilik de bulunmamaktadır. Dairemizin 11.02.2014 tarih 2014/483 esas, 2014/844 karar sayılı kararında da yapı kooperatiflerinin tacir olmadığı çoğunluk tarafından kabul edilmiştir" Y. 15. HD., T. 15.09.2014, E. 2014/2787, K. 2014/5195 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 11.09.2020); "TTK'nın 124. maddesinin 1 ve 2. bentleri ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesi birlikte değerlendirildiğinde yapı kooperatiflerinin "ticaret şirketi" olmadığı, sosyal niteliği ağır basan kendine özgü bir ortaklık olduğu anlaşılmaktadır. Benzer hükümler, 6762 sayılı eski TTK'da da bulunmasına rağmen (md 18, 136), Yargıtay'ın kararlılık kazanan uygulamasında yapı kooperatifleri tacir olarak kabul edilmemiştir" Y. 15. HD., T. 11.02.2014, E. 2014/483, K. 2014/844 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 11.09.2020). Söz konusu kararların eleştirisi için bkz. **Kırca**, İsmail, Kooperatiflerin Tacir Niteliği Hakkında Yargıtay'ın Tutumu: Kanuna Aykırı Yorum mu Yoksa Örtülü Boşluk Doldurma Gayreti mi?, Batider, C. 33, S. 2, 2017, s. 24-25; **Orbay Ortaç**, Nurdan / **Can**, Ozan, Yapı Kooperatiflerinin Tacir Sıfatı Olup Olmadığı Sorusu Bağlamında Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 15.9.2014 Tarih, 2014/2787 Esas ve 2014/5195 Karar Sayılı Kararının Eleştirisi, Batider, C. 32, S. 3, 2016, s. 94 vd. Anılan kararlardan sonra verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında kooperatifin tacir olduğu açıkça belirtilmiştir. "Görülebileceği üzere, Kooperatifler Kanunu yürürlükte olmasına karşın yeni TTK'nda da kooperatiflerin ticaret şirketi olduğu açık bir biçimde hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu yeni TTK'nda kooperatifleri ticaret şirketleri arasında saymanın yanında, Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinde "ortaklık" olarak ifade edilen kooperatiflerin "ticari nitelikte bir ortaklık" olup olmadığı konusunda gerek doktrin gerekse yargısal kararlarda süregelen tartışmalar karşısında iradesini de 6102 sayılı TTK'nın 124. maddesinin gerekçesinde net bir şekilde açıklamıştır. Anılan madde gerekçesinde "kooperatif şirket" ibaresi ile ilgili tartışmanın 2004 yılında çıkarılan 5146 sayılı Kanun'la son bulduğu, çünkü anılan Kanunun kooperatifin şirket olduğunu belirttiği, gerçi Kanunun 1. Maddesinde kooperatifin şirket olduğu ifade edilmekte ise de ticaret şirketi olup olmadığını açıkta bıraktığı, bu boşluk dolayısıyla bir tartışma başlatılabilir ve kooperatifin ticaret şirketi olmadığı teorik olarak ileri sürülebilir ve 124. Maddenin kooperatifi ticaret şirketi olarak kabul etmesi eleştirilebilirse de böyle bir tartışmanın kooperatif şirketin niteliği tartışmasını davet edeceği belirtilerek "...Anılan şirket adı şirket olmayacağına göre Türk hukukunda üç çeşit şirket ortaya çıkmış olur. Kooperatif şirkete uygulanacak hükümler sorunu da diğer sorunların ortaya çıkmasına sebep olur. Tasarı, tüm bu çözümün güç sorunları ortadan kaldırmak amacıyla kooperatifin ticaret şirketi olduğunu hükme bağlamıştır." demek suretiyle kooperatiflerin ticaret şirketi olduğunu vurgulamıştır. Kanun koyucunun kooperatifi ticaret şirketi, dolayısıyla tacir sayma iradesinin varlığı oldukça açıktır.tüm bu yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde kooperatiflerin ticaret şirketi ve tacir olduğu açıkça görülmektedir. Bu açık kanun hükümleri karşısında ticaret siciline tescili zorunlu olan, ancak bu şekilde tüzel kişilik kazanabilen, ticari defterler tutan, ortaklarının sermaye koyma borcu bulunan, şirketler ile birlikte düzenleme yapıp birleşme, bölünme ve tür değiştirme şartları düzenlenen ve iflasa tabi olan kooperatifin ticaret şirketi ve tacir sayılmaması mümkün değildir." YHGK., T. 29.11.2017, E.: 2017/1658, K. 2017/1464 (www.hukuktürk.com, Erişim Tarihi: 11.09.2020).*

lokanta, ticari vekil olarak atanan kasiyere⁵⁸ veya müşterilerin siparişlerini alan garsona⁵⁹ ihtiyaç duyabilir. Bu kişilerin her ne kadar esnaf işletmesi için temsilci olarak atanabileceği kabul edilse de, bu durum ticari vekilin esnaf işletmesine atanabilmesine engel olmamalıdır.

3. Ticari Vekilin Ticari İşletmeyi Yönetmek veya Bazı İşlerini Yürütmek İçin Yetkilendirilmiş Olması

TBK m. 551/1'de yapılan tanıma göre, ticari vekil ya işletmeyi yönetmek ya da işletmenin bazı işlerini yürütmek amacıyla atanabilir. Bu hâlde işletmeyi yönetmek için atanan ticari vekil genel yetkili ticari vekil, işletmenin bazı işlerini yürütmek için atanan ticari vekil ise özel yetkili ticari vekil olarak nitelendirilmektedir⁶⁰.

Ticari vekilin yetkisinin sınırı, ticari işletme sahibi tarafından belirlenir. Ticari işletme sahibi, ticari vekilin temsil yetkisini geniş veya dar tutarak, iradi olarak sınırlandırabilir. Bunun yanında ticari vekilin temsil yetkisinin sınırı, verilen hizmetin niteliğinden doğar ve bu yetkinin sınır ve içeriği dış ilişkideki görünüşe göre belirlenir⁶¹. Örneğin, ticari işletme sahibi tarafından atanan kasa görevlisi, ticari işletme içerisinde satım bedelini tahsil etmekle görevlidir. Bu bakımdan kasa görevlisinin yaptığı işin niteliği göz önüne alındığında, bu kişinin özel yetkili ticari vekil olarak atandığı varsayılır. Ancak kasa görevlisi, ticari temsilcinin yetkileri kapsamındaki işlemleri yapıyor ise, örneğin farklı zamanlarda açıkça yetkilendirilmeden tacir adına bono düzenlemişse, kasa görevlisinin ticari temsilci olduğu kabul edilmelidir.

Öğretide ticari vekilin yetkilerinin tipik olarak düzenlendiği belirtilmiştir⁶². Ancak ticari vekilin yetkilerinin tipik olarak düzenlenmesi ile ne kastedildiği açık değildir. Bir görüşe göre ticari vekillik yetkisinin tipik olarak düzenlenmesinden kasıt, ticari vekillik yetkisinin belli tipik içerikli ve sözleşme ile verilmesidir⁶³. Ancak ticari vekillik yetkisi, ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında sözleşme

58 Kasiyerin ticari vekil olduğuna ilişkin bkz. **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 223; **Bilgili / Demirkapı**, s.76; **Feyzioğlu**, s. 432; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 154; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 124. Kasa görevlisinin, TBK m. 552 kapsamında diğer tacir yardımcılara örnek olduğuna ilişkin bkz. **Tekinalp**, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2015, s. 260, N. 12-82a.

59 Garsonun özel yetkili ticari vekil olduğuna ilişkin bkz. **Bilgili / Demirkapı**, s.76; **Deryal**, s. 70.

60 **Arkan**, s. 192; **Bilgili / Demirkapı**, s. 76; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 449; **Domaniç / Ulusoy**, s. 372; **Deryal**, s. 70; **Ergün**, s. 194; **Feyzioğlu**, s. 428; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 123; **İnceoğlu**, s. 188; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 693, N. 1456; **Kayar**, s. 374; **Kayıhan**, Şaban, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018, s. 301; **Mineliler**, s. 1468; **Tekil**, Fahiman, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 1997, s. 200; **Zengin**, s. 33; **Yavuz**, s. 1327; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 722.

61 **Arslanlı**, s. 172; **Ayhan**, s. 594; **Mimaroglu**, s. 492.

62 **Becker**, Herman, Ticari Temsil Yetkisi (Prokuro) ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten) II, (Çeviren: Suat Dura), Yargıtay Dergisi, C. 8, S. 4, 1982, s. 589; **Erkol**, s. 15; **Yavuz**, s. 1327; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 722. **Korucuoğlu Doğan**, ticari vekillik yetkisinin genel olarak tipik içerikte ve sözleşme ile verilen bir temsil yetkisi olduğunu belirtmiştir. Ancak, devamında ticari vekillik yetkisinin atipik bir sözleşmeyle verilmesinin de mümkün olduğunu ifade etmiştir (**Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 56). Ticari temsilcinin yetkisinin de tipik şekilde düzenlendiğine ilişkin **Becker**, Herman, Ticari Temsil Yetkisi (Prokuro) ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten) I, (Çeviren: Suat Dura), Yargıtay Dergisi, C. 8, S. 3, 1982 s. 431.

63 **Becker**, II, s. 589.

olmadan da verilebilir⁶⁴. Dolayısıyla ticari vekillik yetkisinin, taraflar arasında sözleşmeye dayanarak verilmesinin, ticari vekillik yetkisinin tipik olarak düzenlendiği şekilde değerlendirilmesi isabetli değildir. Kanaatimizce, ticari vekilin yetkilerinin tipik şekilde düzenlenmesinden kasıt, ticari vekilin temsilci olmasıdır. Ancak temsilciden farklı olarak, ticari vekilin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırı yasal olarak çizilmiştir. Bu nedenle ticari vekilin yetkisinin, kapsam ve sınırları kanun tarafından çizilmiş tipik bir temsil yetkisi olduğu söylenebilir⁶⁵.

C. Atanması

Ticari vekil, ticari işletmeyi işleten kişi veya yetkili temsilcisi tarafından atanır. Ticari vekil atama yetkisinin ticari işletmeyi işleten kişide olması, bu kişinin her zaman tacir olduğu anlamına gelmemektedir. Zira TTK m. 16/2 gereğince “Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar”. Anılan fıkrada sayılan kişiler tacir sayılmasa dahi ticari vekil atama yetkisine sahip olacaklardır⁶⁶. Bu husus küçükler tarafından işletilen ticari işletmeler açısından da geçerlidir. Küçüklere ait ticari işletmelerde tacir sıfatı küçüğe ait olmasına karşın (TTK m. 13), ticari vekil, küçüğün velisi tarafından atanacaktır. Vesayet altında bulunan kişiler açısından vasinin yasak işlemleri arasında (Türk Medeni Kanunu⁶⁷ m. 449) ticari vekil atama işlemi sayılmamıştır. Buradan hareketle vasinin ticari vekil atayabileceği

64 TBK m. 554/1’de “hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla” denilerek ticari işletme sahibi ve ticari vekil arasında bir sözleşmenin bulunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Oysa mülga Borçlar Kanunu m. 456/1’de “iki taraf arasında mevcut diğer hukuki münasebetlerden mütevellit haklara” denilerek, taraflar arasındaki ilişkinin sözleşme ilişkisi dışında hukuki bir ilişki olabileceği belirtilmişti. TBK’nın yeni düzenlemesinden ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişkinin mutlaka sözleşme ilişkisi olması gerektiği çıkarılabilir. Ancak taraflar arasında sözleşme ilişkisi olmadan da ticari vekilin atanması mümkündür. Örneğin, ticari işletme sahibi kendisine yardım eden eşini veya çocuğunu, mağazasına kasa görevlisi olarak atayabilir. Bkz. **Acar**, Ticari Mümessil, s. 2; **Becker**, II, s. 590; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 805 ve dn. 25; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 34; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 14. Kanaatimizce taraflar arasında mutlaka sözleşme ilişkisinin bulunmasına gerek yoktur. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında sözleşme bulunmasa dahi ticari vekilin atanması mümkündür. Bu nedenle TBK m. 554/1’de geçen “benzeri sözleşmelerden doğan” ibaresinin benzeri hukuki ilişkilerden olarak anlaşılması gerekir. Dolayısıyla TBK m. 554/1’in ilgili kısmının “hizmet, vekâlet, ortaklık sözleşmeleri ve benzeri hukuki ilişkilerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla” şeklinde değiştirilmesi uygun olacaktır. Nitekim temsilci açısından temsil olunan ile temsilci arasında bir ilişki bulunmasa bile temsil yetkisinin istisna da olsa verilebileceği belirtilmektedir. Bkz. **Akyol**, Şener, Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009, s. 166.

65 **Şener**, Ticari İşletme, s. 287. Feyzioğlu, ticari vekilin yetkisinin ticari temsilci gibi, içeriği tipik olarak düzenlenmiş bir temsilci olduğunu belirtmiştir (**Feyzioğlu**, s. 428). Aksi görüşte bkz. **Demirvuran**, s. 19, dn. 26. Yazara göre, ticari işletme sahibinin ticari vekilin yetkilerini kısıtlayabilmesi, ticari vekillik yetkisinin tipik olarak düzenlenmediğine işaret etmektedir.

66 TBK m. 551/1’de belirtilen ticari işletme sahibi ifadesinin tacir olarak anlaşılması hâlinde, TTK m. 16/2’de sayılan kişiler, tacir sayılmasa dahi ticari vekil atayabileceklerdir. Böyle bir durumda TTK m. 16/2 hükmü, ticari vekilin tacir tarafından atanabilmesinin istisnasını oluşturacaktır. Ancak ticari işletme sahibi ifadesi ticari işletmeyi işleten olarak yorumlanırsa, TTK m. 16/2’de sayılan kişiler, ticari işletme işlettikleri için herhangi bir istisna da söz konusu olmayacaktır. Bkz. **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 818, dn. 62.

67 RG. 08.12.2001, S. 24607.

söylenbilir⁶⁸. Ancak vasi yapacağı bazı işlemler için vesayet makamı olan sulh mahkemesi (TMK m. 462) ile denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinden (TMK m. 463) izin alınmalıdır. Vesayet makamından izin alınması gereken işlemler arasında ödünç verme ve alma, kambiyo taahhüdü altına girme ve dava açma ticari vekil için önem arz eder. Zira ticari vekil sayılan işlemleri açıkça yetkilendirilmesi şartıyla yapılabilir (TBK m. 551/2). Dolayısıyla vasinin ticari vekilin açıkça yetkilendirilerek yapması gereken işlemler açısından vesayet makamından izin alması gerekir⁶⁹. Bu işlemler için denetim makamının izni gerekiyorsa, denetim makamının da izni alınmalıdır.

Tüzel kişilerde ticari vekil, ilgili tüzel kişinin yönetim organı tarafından atanmaktadır⁷⁰. Örneğin, anonim şirketlerde ticari vekil, TTK m. 368 gereğince yönetim kurulu tarafından atanır. Bu noktada 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun⁷¹ 131'inci maddesi ile anonim şirketlere eklenen m. 371 hükmünün 7'nci fıkrasına değinmek gerekir. Anılan fıkra “*Yönetim kurulu, yukarıda belirtilen temsilciler dışında, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını olarak atayabilir. Bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367'nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede açıkça belirlenir. Bu durumda iç yönergenin tescil ve ilanı zorunludur. İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını atanamaz. Bu fıkra uyarınca yetkilendirilen ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını da ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur*” şeklindedir⁷². Söz konusu hüküm gereğince atanacak olan ticari vekil atanma şekli, yetkisi ve kapsamı açısından TBK m. 551'de düzenlenen ticari vekilden farklı düzenlemeler içermektedir. Öncelikle “*sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını*” olarak atanacak kişilerin kimler olduğu açık değildir. Söz konusu hükümde belirtilen sınırlı yetkili ibaresi ticari vekilin temsil yetkisinin sınırlandırıldığını belirtmek için kullanılmıştır. Bu kapsamda atacak olan ticari vekil genel veya özel yetkili olabilir. Hükümde geçen “*Diğer tacir yardımcılarını*” ibaresi ile TBK m. 552'de düzenlenen kişilerin kastedildiği kabul edilmelidir. Aksi takdirde, ticari vekil dışında kalan tacir yardımcılarını, örneğin ticari temsilci ve pazarlamacı, hatta hükümde bağlı olan-olmayan tacir yardımcılarını ayırımı yapılmadığından, bağlı olmayan tacir yardımcılarını da bu fıkra kapsamında atanabilecektir⁷³. Ayrıca

68 Bu yönde bkz. **Baştug**, İrfan, Küçük ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı, Batider, C. 5, S. 4, 1970, s. 811; **Erkol**, s. 35; **Kaya**, Ticari Vekil, s. 35; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 19. Öğretide bu husus genellikle ticari temsilci açısından tartışılmıştır. Tartışmalar için bkz. **Eryiğit**, Harun: Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, 2017, s. 165 vd.; **Yolal**, Oğuz, Ticari Vekil, Ankara 2020, s. 85 vd.

69 Bu yönde bkz. **Demirvuran**, s. 49. Vasiye tanınan temsil yetkisi kişisel nitelikte olup, bu yetki başkasına devredilemez. Ancak belirli hukuki işlemlerle sınırlı olmak üzere üçüncü kişilere yetki verilebilir. Bkz. **Açıkgöz**, Aslı, Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Hâller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları, İstanbul 2017, s. 199; **Eşelioğlu Sezgili**, Nevin, Vasinin Görevleri ve Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi SBE, Mersin 2007, s. 70.

70 Tüzel kişilerde ticari vekil atanmasına ilişkin bkz. **Yolal**, s. 91 vd.

71 RG. 11.09.2014, S. 29116 (Mükerrer).

72 6552 sayılı kanun ile limited şirketlere ilişkin TTK m. 629'a da üçüncü bir fıkra eklenmiştir. Anılan fıkra “*Müdürlük tarafından şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını olarak atanması hususunda 367'nci madde ile 371'inci maddenin yedinci fıkrası kıyasen limited şirketlere de uygulanır*” şeklindedir. Bu hükümde TTK m. 371/7'ye atf yapıldığı için anonim şirketler açısından yapılan değerlendirmeler, limited şirket açısından da geçerli olacaktır.

73 Bağlı olmayan tacir yardımcılarının TTK m. 371/7'nin kapsamında olup olmadığı açıkça anlaşılmamaktadır. Ancak

hükümde ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının ticaret siciline tescil ve ilan edileceği belirtilmiştir. Oysaki TBK m. 551 anlamında ticari vekilin tescil edilmesi zorunlu değildir. Buna karşın ticari vekil herhangi bir şekilde tescil edilmişse, bu tescil hüküm ve sonuç doğurmayacaktır⁷⁴. TTK m. 371/7 ve 629/3 ile sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının – istisnai olarak – tescil edilebilmesi düzenlenmiştir.

Ticari vekil olarak atanan kişinin tüzel kişi olup olamayacağına da değinmek gerekir. Tüzel kişilerin ticari vekil olarak atanıp atanamayacağına ilişkin TBK'da açık bir hüküm yoktur⁷⁵. Bu husus öğretilerde genel olarak ticari temsilci için tartışılmış, ticari vekilin tüzel kişi olup olamayacağına ise çok fazla değinilmemiştir. Bir görüş, tüzel kişilerin ticari vekil olarak atanamayacağını belirtmiştir⁷⁶. Zira ticari temsilcinin atanmasında, ticari işletme sahibi ile ticari temsilci arasında bir güven ilişkisi mevcuttur. Bu güven ilişkisi ise kişisel vasıflara dayanmaktadır. Dolayısıyla tüzel kişi ticari temsilci olamaz. Ayrıca tüzel kişinin ticari temsilci olması hâlinde, tüzel kişi ticari temsilcilik yetkisini organları aracılığıyla kullanacaktır. Tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişmesi, dolaylı olarak ticari işletme sahibinin etkisi olmadan ticari temsilcinin de değişmesine neden olacaktır. Bu durum ise ticari temsilcinin değişmeyeceği ilkesine ters düşmektedir.

hükümün amacından hareketle bağlı olmayan tacir yardımcılarının kapsam dışı tutulması gerekir. Aksi takdirde hükümün uygulama alanı genişleyecektir. Bkz. **Akdağ Güney**, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Bası, İstanbul 2016, s. 122. Diğer tacir yardımcılarını ifadesi ile ticari temsilcinin belirtildiğine ilişkin bkz. **Cenkci**, Ticari Temsilci, s. 103-104.

- 74 **Arkan**, s. 193; **Arslanlı**, s. 172; **Bilgili / Demirkapı**, s. 77; **Cihangiroğlu**, s. 161; **Deryal**, s. 70; **Domaniç**, Şerh, s. 363; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 329; **Domaniç / Ulusoy**, s. 372; **Ergün**, s. 197; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1458; **Kayıhan**, s. 301; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 34; **Teoman**, s. 241; **Şener**, Ticari İşletme, s. 283. Edgü, ticari vekilin üçüncü kişilerin güvenliği açısından ticaret siciline kaydedilmesi gerektiğini, ticari vekilin yetkileri sınırlandırılmış ise, ticari işletme sahibinin bu sınırlamayı da ticaret siciline bildirmek zorunda olduğunu belirtmiştir (**Edgü**, s. 168). Yazar, diğer bir yerde ticari vekilin tescilinin zorunlu olmadığını, ancak tescil edilmiş ise ticari vekilin yetki sınırlanmalarının da tescil edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (**Edgü**, s. 169). Bu ifadelerden yazarın ticari vekilin tescilinin zorunlu olmadığını, ancak tescil edilmişse bu tescilin hüküm ve sonuç doğuracağını ve ticari vekilin yetkilerine sınırlandırma getirilmişse, bu sınırlamanın da tescil edilmesi gerektiğini ileri sürdüğü söylenebilir. Ancak TBK'da ticari vekilin tescil edilmesi gerektiği öngörülmediğinden, ticari vekilin tescil ve ilan edilmiş olması herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmayacaktır.
- 75 Ticari vekilin tanımında kullanılan kişi ibaresi ile gerçek ve tüzel kişilerin işaret edildiğine, buradan hareketle tüzel kişilerin ticari vekil olarak atanabileceğine ilişkin bkz. **Karaahmetoğlu**, s. 345.
- 76 Ticari vekilin gerçek kişi olması gerektiği yönünde bkz. **Ayhan**, s. 594; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 472; **Güllüce**, s. 40; **Kaplan**, s. 51; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1457. Alman hukukunda bu konu hakkında öğretilerde görüş birliği bulunmamakla beraber, ticari vekilin gerçek kişi olması gerektiği yönünde bkz. **Rumpf**, Christian, Alman Hukuku'nda Ticari Vekil ve Yetkileri, <https://www.rumpf-legal.com/tr/downloads/alman-hukukunda-ticari-vekil.pdf>, s. 3. Ticari temsilci açısından bkz. **Acar**, Ticari Mümessil, s. 5; **Arkan**, s. 182-183; **Arslanlı**, s. 168; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 220; **Birsal**, Ticari Mümessil, s. 10; **Bozer / Göle**, s. 106; **Cihangiroğlu**, s. 155; **Deryal**, s. 65; **Domaniç**, Şerh, s. 353; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 318; **Domaniç / Ulusoy**, s. 362; **Edgü**, s. 168; **Feyzioğlu**, s. 412-413; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 148; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 118; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 84-85; **Mimaroglu**, s. 390; **Olgaç**, s. 391; **Özdemir / Kınacıoğlu**, s. 187; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 60; **Tekil**, s. 199; **Teoman**, s. 230; **Tunçer**, Polat, Ticaret Hukuku, Ankara 2014, s. 106. Kanuni düzenleme, ticari temsilcinin gerçek kişi olması gerektiğini belirtmektedir. Bkz. **Aslan**, İ. Yılmaz, Ticaret Hukuku Dersleri, 12. Baskı, Bursa 2018, s. 89; **Poroy / Yasaman**, s. 235-236. Tüzel kişilerin ticari temsilci olamayacaklarının aksinin düşünülmemesi ve tercihin tacire bırakılması gerektiği yönünde bkz. **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 436. Yıldız, limited şirketlere atanacak ticari temsilcinin gerçek kişi olması gerektiğini ifade etmiştir (**Yıldız**, Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Ankara 2007, s. 267). İsviçre hukukunda ticari vekil olarak gerçek kişilerin atanabileceği kabul edilmektedir. Bkz. **CHK – Schwarz**, Art. 462, N. 3; **Gautschi**, Georg, Berner Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2. Abteilung. 6. Teilband, Besondere Auftrags – und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung, Art. 425-491, Bern 1962, Art. 462, N. 4.

Diğer bir görüş, tüzel kişilerin ticari vekil olarak atanabileceğini kabul etmiştir⁷⁷. Bu görüşe göre, ticari işletme sahibini kendi isteğine karşı koymanın anlamı yoktur. Zira ticari işletme sahibi, ticari temsilci olarak tüzel kişiyi atamışsa, bu tüzel kişinin organlarının da ileride değişebileceğini kabul etmiş olmaktadır. Ticari işletme sahibinin, ticari temsilciye karşı güven duymaması hâlinde ise ticari temsilciyi her zaman azletme yetkisi vardır. Ayrıca ticari temsilcilik yetkisi, tüzel kişinin organlarına verilmiştir. Tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişmesi hâlinde, ticari temsilcinin değiştiğinden bahsedilemez.

Kanaatimizce tüzel kişi ticari vekil olarak atanabilmelidir. Azınlıkta kalan görüşleri kabul etmemizin yanında, öncelikle hukuk sistemimizde güvene dayalı olarak yapılan işlemler, tüzel kişiler tarafından yapılabilmektedir⁷⁸. Örneğin, vasiyeti yerine getirme görevlisi tüzel kişi olabilmektedir⁷⁹. Dolayısıyla güven ilişkisine dayalı olarak atanan vasiyeti yerine getirme görevlisinin tüzel kişi olarak atandığı bir sistemde, ticari vekilin de tüzel kişi olarak atanabilmesi kabul edilmelidir⁸⁰. Aynı şekilde tüzel kişilerin, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeliğine limited şirketlerde ise şirket müdürü olarak atanabilmeleri mümkündür (TTK m. 359/2, m. 623/2). Nitekim çoğunluk görüşte olan bir kısım yazar⁸¹ 6762 sayılı mülga Ticaret Kanunu döneminde tüzel kişilerin anonim şirket yönetim kurulu üyesi olarak atanmalarının mümkün olmadığından hareketle ticari temsilcinin gerçek kişi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasında, ticari temsilci olduğu gibi sıkı bir güven ilişkisine gerek yoktur. Dolayısıyla ticari işletme sahibi ile ticari temsilci arasında aranan sıkı güven ilişkisinin, ticari vekil açısından bulunmasına gerek yoktur. İkinci olarak, şirketler arasındaki işbirliğinin gelişmesi ve bir alanda uzman olan şirketler ve diğer tüzel kişilerden, ticari işletme sahibinin yararlanabilmesi için tüzel kişiler ticari vekil olarak atanabilmelidir⁸². Tüzel kişiyi ticari vekil olarak atamak isteyen ticari işletme sahibinin bu isteğine karşı koymanın haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır⁸³. Ayrıca günümüzde gerçek kişi ile tüzel kişinin herhangi bir faaliyet alanında uzmanlaşması karşılaştırıldığında, tüzel kişinin daha ileride olduğu görülmektedir. Üçüncü olarak, tüzel kişinin ticari temsilci olarak atanmasının nedenlerinden biri olarak, tüzel kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin değişmesi gösterilmiştir. Bu noktada ticari işletme sahibinin ticari vekili her zaman azletme hakkı bulunmaktadır. Ticari işletme sahibi, ticari vekil olarak atadığı tüzel kişiyi temsil eden organlar konusunda bir tereddüde düşerse ticari vekili her zaman azledebilir. Ayrıca TTK m. 18/2 gereğince her tacirin, basiretli iş adamı gibi hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Dolayısıyla ticari işletme sahibi, ticari vekilin atanması esnasında, tüzel

77 **Ergün**, s. 196; **Karahmetoğlu**, s. 345; **Korucuoğlu Doğan**, Rekabet, s. 6; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari vekil, s. 30; **Mineliler**, s. 1471; **Taşatan**, s. 329. Ticari temsilci açısından bkz. **Bilgili**, Fatih, Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 50, 2004, s. 37, 42; **Eryiğit**, s. 179; **Karayalçın**, s. 487-488; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 84-85. Tüzel kişilerin ticari temsilci olarak atanmasına hukuki bir engel bulunmadığına, ancak uygulamada tüzel kişi ticari temsilci ile karşılaşamayacağına ilişkin bkz. **Yavuz**, s. 1322; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 718.

78 **Albaş**, s. 51.

79 **Albaş**, s. 51.

80 **Albaş**, s. 51.

81 **Domaniç**, Şerh, s. 363; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 318; **Domaniç / Ulusoy**, s. 362.

82 Ticari temsilci açısından bkz. **Karayalçın**, s. 487.

83 **Karahmetoğlu**, s. 263.

kişinin organlarını oluşturan gerçek kişilerin zaman içerisinde değişebileceği ihtimalini göz önünde bulundurmalıdır. Dördüncü olarak, tüzel kişinin ticari vekil olarak atanabileceğinin dolaylı da olsa yasal dayanağı bulunmaktadır. Gerçekten de TTK m. 318/2'de komandit şirketlerde komanditer ortakların ticari vekil olarak atanabileceği düzenlenmiştir. TTK m. 304/3'te ise komanditer ortakların tüzel kişi olarak atanabileceği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere tüzel kişi komanditer ortakların ticari vekil olarak atanabilmesi hukuken mümkündür. Sonuç olarak yukarıda anlatılan gerekçelerle tüzel kişinin ticari vekil olarak atanabilmesi mümkündür.

II. Ticari Vekil ile Temsilcinin Karşılaştırılması

Ticari vekil ve temsilci arasında benzerlik olduğu gibi farklılıklar da mevcuttur. İki kurum arasındaki benzer özellik ticaret siciline tescil hususudur. Ticari vekilin atanmasında veya ticari vekilin yetkisinin sona ermesinde ticaret siciline tescil söz konusu değildir. Aynı durum temsilci açısından da geçerlidir. Ancak anonim ve limited şirketlere atanan sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını istisnai olarak ticaret siciline tescil edilebilmektedir (TTK m. 371/7, TTK m. 629/3). Diğer bir benzerlik atanma şekli açısındandır. Ticari vekil ve temsilcinin her ikisi de, açık veya zımni irade beyanıyla atanabilmektedir⁸⁴.

Ticari vekil ile temsilci arasında bazı farklar⁸⁵ da mevcuttur. Öncelikle ticari vekilin yetkileri ticari işletmenin olağan işleriyle sınırlıdır. Buna karşın temsilcinin yetkileri temsil edilenin iradesine bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca ticari vekilin ve temsilcinin atandığı yer bakımından fark vardır. Ticari vekil sadece ticari işletmeler atanabiliyorken, temsilci açısından bu şekilde bir sınırlama mevcut değildir. Ticari işletme niteliğine sahip olmayan işletmelere de temsilci atanabilmesi mümkündür⁸⁶.

Ticari vekil ve temsilci, yetkilerinin sona ermesi bakımından da birbirlerinden ayrılmaktadır. Temsil ilişkisi, kural olarak temsil olunanın ölümü, gaip olması veya fiil ehliyetini kaybetmesi hâlinde sona ermesine rağmen (TBK m. 43/1), ticari vekilin yetkisi ticari işletme sahibinin ölümü⁸⁷ veya fiil ehliyetini kaybetmesi ile sona ermez⁸⁸ (TBK m. 554/2). Ticari vekil açısından

84 Ticari vekilin zımni irade beyanıyla atanabileceğine ilişkin bkz. OFK – **Jermi** / **Vanotti**, Art. 462, N. 2; CHK – **Schwarz**, Art. 462, N. 4.

85 Bu farklılıklar için bkz. **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 13; **Mineliler**, s. 1469; **Tekil**, s. 202.

86 Örneğin, esnaf işletmesine temsilci atanabilmesi mümkün iken, ticari vekil atanması mümkün değildir.

87 TBK m. 554/2'de ticari vekilin ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesinden bahsedilmiş, gaiplikten bahsedilmemiştir. Anılan maddenin gerekçesinde de bununla ilgili bir açıklama yapılmamıştır. Kanaatimizce ticari işletme sahibinin gaip olması halinde de ticari vekillik ilişkisinin sona ermemesi gerekir. Bu yönde bkz. **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 446; **İnceoğlu**, s. 289; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 81; **Taşatan**, s. 325, dn. 26; **Tokat**, Hüseyin, Türk Hukukunda Gaiplik, Ankara 2018, s. 204.

88 Benzer bir düzenleme vekâlet sözleşmesinin sona ermesi açısından da getirilmiştir. TBK m. 513/1'e göre "Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur".

böyle bir düzenlemeye gidilmesinin nedeni ticari işletmenin faaliyetlerinin devam etmesini⁸⁹ ve ticari güven ortamının korunmasını sağlamaktır⁹⁰.

Son olarak ticari vekil rekabet yasağına tabi iken temsilci için böyle bir yasak söz konusu değildir. Gerçekten de TBK m. 553'te ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları açısından rekabet yasağı düzenlenmişken, temsilciler açısından rekabet yasağı düzenlenmemiştir⁹¹. Ticari vekil, ticari işletme sahibi ile arasındaki temel ilişkinin hukuki niteliği önemli olmaksızın, ticari işletme sahibine karşı sadakat yükümlülüğü altındadır⁹². Sadakat yükümlülüğünün sonucu olarak ticari işletme sahibine zarar verecek, onun menfaatine aykırı olacak davranışlardan kaçınması gerekir. Bu nedenle ticari vekil hakkında rekabet yasağı öngörülmüştür.

III. Ticari Vekil İle Ticari Temsilcinin Karşılaştırılması

TBK m. 547-550 arasında ticari temsilci düzenlenmiştir. TBK m. 547'de ticari temsilci "*işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir*" şeklinde tanımlanmıştır.

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki benzerliklerin veya farkların açıklanması önemli bir husustur. Zira ticari işletmeye atanmış kişinin ticari temsilci mi yoksa ticari vekil mi olduğu genellikle anlaşılammaktadır. Özellikle ticari temsilci ile ticari vekilin yetkilerinin kapsamının farklı olması, yapılan işlemlerin ticari işletme sahibini bağlaması anlamında önemlidir. Örneğin, ticari işletme

89 Albaş, s. 90; Arkan, s. 190; Ayhan, s. 590; Ayhan / Çağlar / Özdamar, s. 468; Baçoğlu, Şebnem, Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, 1980, s. 231; Bilgili / Demirkapı, s. 75; Bırsel, Ticari Mümessil, s. 3-4; Bozkurt, Ticari İşletme, s. 446; Cihangiroğlu, s. 159; Deryal, s. 69; Domaniç, Şerh, s. 369; Domaniç, Ticaret Hukuku, s. 327-328; Domaniç / Ulusoy, s. 370; Erem, s. 246; Feyzioğlu, s. 442; Karayalçın, s. 493; Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 691, N. 1447; Mimaroglu, s. 396; Mineliler, s. 1485; Olgaç, s. 332, dn. 3; Özdemir / Kinacioğlu, s. 191; Poroy / Yasaman, s. 243; Teoman, s. 242; Tuna, s. 180; Uzunallı, Sevilay / Şener, Oruç Hami, Uygulamalı Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2017, s. 50. Şener'e göre, ticari işletme sahibinin ölmesi hâlinde ticari temsil yetkisinin devam etmesinin çeşitli nedenleri vardır. Bunlardan ilki ticari işletmenin devamlılığını sağlamaktır. İkincisi ise, ticari ilişkilerin kesinlik ve güvenlik ihtiyacını düzenlemektir. Nitekim TBK m. 554/2 hükmü olmasaydı pek çok durumda ticari temsilcilik ilişkisinin son bulmayacağı açıktır. Ayrıca yazar, düzenleme ile ticari temsilcinin yetkisinin sona ermediği hususundaki tereddütlerin kaldırıldığı belirtmektedir (Şener, Ticari Temsilci, s. 372, 392). Kırca, ticari işletme sahibinin ölümü durumunda mirasçılardan işletmenin geleceği hakkında karar vermesinin; fiil ehliyetini kaybetmesi durumunda ise, kanuni temsilcinin yeni bir ticari temsilci atamasının zaman alması nedeniyle, böyle bir düzenlemenin yapıldığını belirtmiştir (Kırca, Ticari Mümessil, s. 189).

90 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 691, N. 1447; Şener, Ticari Temsilci, s. 374.

91 TBK m. 553/1'de ticari vekilin (bağlı tacir yardımcıların) rekabet yasağı düzenlenmiştir. Bu fıkra gereğince "*Bir işletmenin bütün işlerini yöneten veya işletme sahibinin hizmetinde bulunan ticari temsilciler, ticari vekiller veya diğer tacir yardımcıları, işletme sahibinin izni olmaksızın, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kendilerinin ya da bir üçüncü kişinin hesabına işletmenin yaptığı türden bir iş yapamayacakları gibi, kendi hesaplarına bu tür işlemleri üçüncü kişilere de yaptırılmazlar*". Söz konusu hükmün ikinci fıkrasında ise rekabet yasağına aykırı şekilde davranılmasının yaptırımları düzenlenmiştir. TBK m. 553'ün ikinci fıkrasına göre, "*işletme sahibi, aralarındaki hukuki ilişkiden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, uğradığı zararını giderilmesini isteyebileceği gibi, bunun yerine, ticari temsilcinin, ticari vekilin veya diğer tacir yardımcısının kendi hesabına yaptığı veya üçüncü kişilere yaptırdığı işlerin kendi hesabına yapılmış sayılmasını ve bu işler dolayısıyla aldıkları ücretin verilmesini veya aynı işlerden doğan alacağın devredilmesini isteyebilir*". Fıkra metninde "*bunun yerine*" ifadesi kullanıldığı için anılan fıkrada bahsedilen hakların, seçimlik haklar olduğu söylenebilir. Nitekim TBK m. 553'ün gerekçesinde de bu hakların ticari işletme sahibine tanınan seçimlik haklar olduğu belirtilmiştir.

92 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 681, N. 1420; Kırca, Ticari Mümessil, s. 171.

sahibi tarafından atanmış bir kişinin bono düzenlemesi hâlinde, atanmış kişi ticari vekil olarak kabul edilirse, açık olarak yetkilendirilmedikçe bono düzenleyemeyecektir (TBK m. 551/2). Ancak ticari temsilci olarak kabul edilirse açıkça yetkilendirilmeden de bono düzenleme yetkisi bulunacak ve bu bono ticari işletme sahibini bağlayacaktır (TBK m. 548/1). Bu nedenle iki kurum arasındaki farkların belirleneceği açık ve kesin bir hükmün TBK'ya konulması faydalı olacaktır⁹³.

Ticari vekil ve ticari temsilci arasındaki benzerlikleri şu şekilde açıklayabiliriz:

– Ticari vekil ve ticari temsilci sadece ticari işletmeler için atanabilir. Mülga BK m. 449/3'te “*diğer nevi müesseselerde ve işlerde ticaret siciline kayıttan başka suretle ticari mümessil tayin olunamaz*” şeklindeki hükümden hareketle ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanabileceği kabul edilmişti⁹⁴. Anılan hüküm mevcut Türk Borçlar Kanunu'na alınmamıştır⁹⁵. Bu nedenle, esnaf işletmelerine ticari temsilci atanmasının mümkün olmadığı söylenebilir. Ayrıca, TBK m. 547/1'de ticari temsilcinin ticari işletmeyi yönetmesinden bahsedilerek, esnaf işletmesine ticari temsilcinin atanamayacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla mevcut düzenlemeler içerisinde ticari temsilci ile ticari vekilin esnaf işletmelerine atanması mümkün değildir⁹⁶.

– Ticari temsilci ve ticari vekil Türk Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerini düzenleyen ikinci kısmının on ikinci bölümünde ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılarını başlığı altında düzenlenmiştir. Her iki temsilcide bağlı tacir yardımcılardan olup, ticari işletme sahibi ile

93 **Albaş**, s. 29, 93; **Karayalçın**, s. 495; **Mineliler**, s. 1472; **Tuna**, s. 181.

94 **Acar**, Ticari Mümessil, s. 3, dn. 8; **Albaş**, s. 12; **Arslanlı**, s. 168; **Ayhan**, s. 573, 577; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 220; **Cihangiroğlu**, s. 155; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 815, dn. 5; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 321; **Domaniç / Ulusoy**, s. 365; **Feyzioğlu**, s. 412; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 148; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 118; **Tuna**, s. 178. Aksi görüşte bkz. **Teoman**, s. 230. Yazar mülga Borçlar Kanunu döneminde esnaf işletmesine ticari temsilci atanmasının imkânsız olduğunu belirtmiştir. Esnaf işletmesinin ticaret siciline tescil edilememesi de, ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanamayacağını göstermektedir. Ticaret siciline kayıtlı olmayan bir esnaf işletmesine atanmış ticari temsilciye ilişkin vekâletnamenin, tescil edilemeyeceği açıktır.

95 TBK m. 547'nin madde gerekçesinde 818 sayılı Borçlar Kanununa göre herhangi bir değişiklik olmadığı belirtilmiştir. Ancak TBK m. 547'ye göre artık esnaf işletmeleri için ticari temsilcinin atanması mümkün değildir. Bu nedenle en azından madde gerekçesinde değişikliğin yazılması isabetli olurdu. Bu yönde bkz. **Arkan**, s. 180; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 817.

96 “*Aynı husus TBK 551. maddesinde ise “Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir. Bu yetki, işletmenin alışılmış bütün işlemlerini kapsar. Ancak, ticari vekil açıkça yetkili kılınmadıkça, ödünç olarak para veya benzerlerini alamaz, kambyo taahhüdünde bulunamaz, dava açamaz ve açılmış davayı takip edemez.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükümden hareketle ticari mümessillik ile ticari vekalet arasındaki farkları ana hatlarıyla şöyle sıralayabiliriz: Ticari mümessil, hem ticari işletme hem esnaf işletmesi için; ticari vekil ise, sadece ticari işletme için tayin edilebilir. Ticari mümessil, hem ticari işletme hem esnaf işletmesi için; ticari vekil ise, sadece ticari işletme için tayin edilebilir”* YHGK., T. 19.06.2013, E. 2013/12-2, K. 2013/866 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 12.09.2020). Anılan Hukuk Genel Kurulu kararına atf yapılarak aynı yönde verilen güncel kararlar için bkz. Y. 12. HD., T. 3.7.2018, E. 2017/5549, K. 2018/7155 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.09.2020); Y. 12. HD., T. 22.1.2018, E. 2016/27009, K. 2018/462 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.09.2020). Kanaatimizce mülga Borçlar Kanunu'na göre verilen bu karar, TBK m. 547 hükmünün açık olması karşısında isabetli değildir. Zira TBK m. 551 zikredildikten sonra, ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanabileceğinin belirtilmesi yerinde olmamıştır. Nitekim bahsedilen Hukuk Genel Kurulu kararına atf yapan bir kararda da bu husus açıkça belirtilmiştir. “*Bununla birlikte, 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 449/3 maddesi, esnaf işletmelerine ticari temsilci atanmasına olanak tanımakta iken bu husus 6098 Sayılı Borçlar Kanunu'na alınmamıştır. Dolayısıyla hem ticari temsilci hem de ticari vekil sadece ticari işletme için tayin edilebilir*” Y. 12. HD., T. 11.9.2017, E. 2016/18252, K. 2017/10387 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 14.09.2020).

aralarındaki ilişki bakımından da benzerlik göstermektedirler. Her iki tacir yardımcısının da ticari işletme sahibi ile arasındaki ilişki geçici bir ilişki olmayıp, aralarında süreklilik ilişkisi mevcuttur⁹⁷.

– Ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları açısından TBK’da ortak hükümler düzenlenmiştir. Gerçekten rekabet yasağı başlığı altında düzenlenen TBK m. 553 ve ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkilerinin sona ermesi başlığı altında düzenlenen TBK m. 554 ticari temsilci ve ticari vekil açısından ortak hükümlerdir.

– Ticari temsilci ve ticari vekil atanma şekilleri bakımından birbirlerine benzemektedir. Her iki bağlı tacir yardımcısı da ticari işletme sahibinin açık veya zımni irade beyanıyla atanabilir. Ayrıca ticari temsilci ve ticari vekil, TBK m. 40 ve devamında düzenlenen temsilcinin özel bir türünü oluşturmaktadır.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkları⁹⁸ şu şekilde açıklayabiliriz:

– Ticari temsilci, sadece ticari işletme işleten kişi tarafından atanmasına karşın, ticari vekil ticari işletmeyi işleten kişi veya ticari temsilci tarafından atanabilmektedir. Ticari vekilin, ticari temsilci tarafından atanabileceği öğretide ve Yargıtay kararlarında belirtilmiştir⁹⁹. Dolayısıyla ticari vekilin hiyerarşik olarak ticari temsilciden sonra geldiği ifade edilebilir¹⁰⁰.

– Ticari temsilcinin, ticari işletme sahibi tarafından ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi zorunludur (TBK m. 547/2). Buna karşın kural olarak ticari vekilin ticaret siciline tescil edilme zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁰¹. TSY m. 47/1 gereğince ticari temsilcinin atanmasına ve temsil yetkisine ilişkin belgenin noter onaylı örneği ticaret sicil müdürlüğüne verilecektir. Tescilde; ticari temsilcinin adı ve soyadı, kimlik numarası, yerleşim yeri ve temsil yetkisi ile varsa temsil süresi, temsil yetkisine ilişkin

97 **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 453.

98 Farklar için bkz. **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 453; **Cihangiroğlu**, s. 160; **Domaniç**, Şerh, s. 364; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 330-331; **Domaniç / Ulusoy**, s. 373-374; **Dündar**, Hamit, Yasa ve Yargıtay İçtihatları Kapsamında Ticari Müessil ve Ticari Vekil’in Yetkileri Üzerine Bir İnceleme, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, S. 132, 2006, s. 25; **Ergün**, s. 199-200; **Sungur**, s. 301.

99 **Arkan**, s. 184, 192; **Arslanlı**, s. 172; **Aslan**, s. 92; **Ayhan**, s. 594; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 471; **Bilgili / Demirkapı**, s. 77; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 450; **Cihangiroğlu**, s. 156; **Deryal**, s. 70; **Ergün**, s. 196; **Feyzioğlu**, s. 430; **İnceoğlu**, s. 188; **Kaplan**, s. 53; **Karaahmetoğlu**, s. 343-344; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1457; **Kayar**, s. 374; **Kayıhan**, s. 301; **Korucuoğlu Doğan**, Rekabet, s. 5; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 18; **Mineliler**, s. 1470; **Olgaç**, s. 320; **Pulaşlı**, Temsil, s. 9; **Sungur**, s. 302; **Şener**, Ticari İşletme, s. 282; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 165; **Taşatan**, s. 327; **Tekil**, s. 201; **Tunçer**, s. 110; **Uluslan**, s. 628. Yargıtay tarafından verilen kararlarda da ticari vekilin, ticari temsilci tarafından atanabileceği belirtilmiştir. “...*Limited Şirketlerde ticari mümessil tayin etmeye genel kurul yetkili olup, ticari mümessil ise ticari vekil atayabilir. Dosyada mevcut 26.06.2012 tarihli vekâletname incelendiğinde; borçlu şirketin ticari mümessili C. A.’nin, A. İ.’yi ticari vekil olarak atadığı...*” Y. 12. HD., T. 26.03.2014, E. 2014/5952, K. 2014/8797 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020); “...*borçlu şirketin ticari mümessili Mustafa Karaduman tarafından ticari vekil olarak atanan Cüneyt Küpel’in şirket adına çek düzenlemek dışında...*” Y. 12. HD., T. 25.05.2015, E. 2015/3966, K. 2015/14086 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 16.09.2020); “...*yetkili ticari mümessileri... ve... tarafından verilen.... Noterliği’nin 09.02.2010 tarihli vekâletnamesi ile davacı borçlunun ticari vekil olarak atandığı, vekâletname içeriğine göre davacı borçlu ... ile...’e müşterek imza ile çek ve senet düzenleme yetkisi verildiği görülmektedir.*” Y. 12. HD., T. 13.01.2015, E. 2014/30331, K. 2015/425 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 17.09.2020); “*Limited Şirketlerde ticari mümessil tayin etmeye genel kurul yetkili olup, ticari mümessil ise ticari vekil atayabilir*” Y. 12. HD., T. 18.2.2014, E. 2014/1341, K. 2014/4257 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 18.09.2020)

100 **Albaş**, s. 30.

101 İsviçre hukukunda ticari vekilin tescil edilmeyeceğine ilişkin bkz. **Gautschi**, Art. 462, N. 5; **CHK – Schwarz**, Art. 462, N. 5.

belgenin tarihi ve sayısı da gösterilir. Söz konusu hükümde ticari temsilcinin tescilinde temsil yetkisine ilişkin belgenin aranmasının, ticari temsilcinin yazılı veya sözlü olarak atanabilmesine aykırı olduğu söylenebilir. Zira anılan fıkra ticari temsilcinin yazılı olarak atanması gerektiğine işaret etmektedir.

Yargıtay, ticari temsilcinin ticaret siciline tescilinin niteliği hususunda farklı görüşte kararlar vermiştir. Bir kısım kararlarında¹⁰² tescilin açıklayıcı nitelikte olduğunu “*Ticari mümessilin tayininin ticaret siciline tescili, kurucu (ihdası) nitelikte değildir*” şeklinde açıkça ifade etmiştir. Diğer kısım kararlarında¹⁰³ ise, ticari temsilcinin atanmasına ilişkin vekâletnamenin tescilinin zorunlu olduğunu, tescil edilmemiş ise atanan kişinin ticari temsilci olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu yönde verilen kararlardan¹⁰⁴ birinde ticaret siciline tescilin zorunlu olduğu “*vekâletnamedeki geniş yetkiler uyarınca vekil olan bu şahıs ticari mümessil sayılması için borçlunun ticarethane sahibi olması yanında vekâletnamenin de, ticaret siciline kaydedilmesi zorunludur*” şeklinde belirtilmiştir. Kanaatimizce TBK m. 547/2’de belirtilen “*ancak ticari işletme sahibinin ticari temsilcinin fiillerinden sorumluluğu, tescilin yapılmış olmasına bağlı değildir*” cümlesi, ticari temsilcinin ticaret siciline tescilinin kurucu nitelikte olmadığını açıkça göstermektedir. Bu nedenle ticaret siciline tescilin kurucu nitelikte olduğu yönündeki kararların isabetli olmadığını belirtmek gerekir¹⁰⁵.

Ticari vekilin yetkisinin tesciline ilişkin anonim ve limited şirketlerde – istisnai olarak sınırlı yetkili ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi öngörülmüştür (TTK m. 371/7, 629/3)¹⁰⁶.

102 “*Ticari bir işletmeye ticari mümessil tayini için bir şekil şartı yoktur. Ticari mümessilin tayininin ticaret siciline tescili kurucu (ihdası) nitelikte değildir. Zira, B.K.’nin 452.maddesi gereğince mümessil tayin edilirken tescil edilmemiş olsa bile sadece temsil selahiyetinin geri alınması halinde keyfiyetin ticaret siciline kayıt edilmesi zorunludur*” Y. 12. HD., T. 13.12.2004, E. 2014/20223, K. 2014/25824 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 18.09.2020); “*...Ticari bir işletmeye ticari mümessil tayini için bir şekil şartı yoktur. BK. m. 449/2’den anlaşılacağı üzere, bu mümessilin tayininin ticaret siciline tescili kurucu (ihdası) nitelikte değildir. Diğer bir anlatım ile tescilden önce de ticari mümessil tayini hüküm ifade eder...*” Y. 11. HD., T. 31.03.1981, E. 522, K. 1405 (Şener, Ticari Temsilci, s. 108).

103 “*...ibraz edilen bu vekaletnamenin incelenmesinde vekaletnamedeki geniş yetkiler uyarınca vekil olan bu şahsın ticari mümessil sayılması gerekmesi için borçlunun ticarethane sahibi olması ve vekaletnamenin de ticaret siciline kaydedilmesi zorunludur... borçlunun ticarethane sahibi olmadığı ve vekaletnameyi ticaret siciline kaydettirmediği de anlaşıldığından ticari mümessil olarak kabulüne de olanak yoktur.*” Y. 12. HD., T. 25.03.2002, E. 2002/4822, K. 2002/6011 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020); “*...BK. 449/2. maddesi gereğince ticari mümessile verilen vekâletnamenin ticaret siciline kayıtlı olmasının mecburi olmasına, böyle bir kayıtlı mevcudiyeti davalı tarafından iddia ve ispat edilmemiş bulunmasına BK. 453 gereğince de özel yetki verilmeden ticari vekilin dahi kambiyo taahhüdünde bulunamayacağına göre davalılar vekilinin karar düzeltme isteğinin reddi gerekir...*” Y. 11. HD., T. 26.01.1990, E. 1990/241, K. 1990/236 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020).

104 Y. 12. HD., T. 16.3.2009, E. 2008/25704, K. 2009/5452 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020). Aynı yönde bkz. Y. 12. HD., T.15.03.2007, E. 2007/2077, K. 2007/4742 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020).

105 Bu yönde bkz. **Kaplan**, s. 40.

106 Bu tescilin niteliğinin açıklayıcı olduğu yönünde bkz. **Arkan**, s. 193. dn. 4; **Koç**, Himmət, Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri, Ankara 2018, s. 185; **Korucuoğlu Doğan**, Rekabet, s. 15; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 36; **Yanlı / Okutan Nilsson**, s. 23-24. Aksi görüşte bkz. **Pulaşlı**, Hasan, 6552 Sayılı (Torba) Kanunla Türk Ticaret Kanununa Eklenen Yeni Hükümlerin Değerlendirilmesi, Legal Hukuk Dergisi, C.12, S. 142, 2014, s. 44. Kanaatimizce bahse konu sınırlı yetkili temsilcilerin tescili açıklayıcı niteliktedir. Zira kanunda aksi öngörülmedikçe ticaret siciline tescil kurucu nitelikte değil, açıklayıcı nitelikte olacaktır. Örneğin, TTK m. 355’te anonim şirketin ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağı düzenlenmiştir. Anılan maddenin lafzından tescilin kurucu nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. TTK m. 371/7 hükmünde aksi belirtilmediği için buradaki tescilin açıklayıcı nitelikte olduğu kabul edilmelidir. Limited şirketlere ilişkin TTK m. 629/3, TTK m. 371/7’ye atf yapıldığından, limited şirketlere atanan sınırlı yetkili temsilciler açısından da aynı sonuç geçerlidir.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasında yetkilerin sona ermesinin tescili bakımından da fark vardır. Gerçekten TBK m. 550 gereğince ticari temsilciye temsil yetkisinin verildiği ticaret siciline tescil edilmemiş olsa bile, sona erdiği tescil edilir. Ancak ticari vekilin yetkilerinin sona ermesinin tescil ve ilan edilmesi zorunlu değildir¹⁰⁷.

Ticaret siciline tescil, ticari temsilci ve ticari vekil arasında mutlak bir fark olarak görülemez. Zira ticari temsilcinin ticaret siciline tescil edilmesi kurucu nitelikte değil, açıklayıcı niteliktedir¹⁰⁸. Dolayısıyla somut olayda ticari temsilcinin tescil edilmemiş olması, ticari vekil olarak atandığı anlamına gelmez. Bu hâlde dahi ticari temsilcinin atanmış olduğundan bahsedilebilir. Aynı şekilde ticari vekil olarak atanan kişinin her nasılsa ticaret siciline tescil edilmiş olması, söz konusu kişinin ticari temsilci olarak atandığını göstermez. Fakat atanmış olan kişinin ticaret siciline tescil edilmiş olup olmamasının da dikkate alınması gerekir. Şöyle ki kişinin ticaret siciline tescil edilmesi ticari temsilci olarak atandığına, tescil edilmemesi ise ticari vekil olarak atandığına karine olabilir¹⁰⁹. Taraflar veya üçüncü kişiler bu karinenin aksini her zaman ispat edebilir.

– Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki önemli farklardan biri yetkilerin kapsamındadır. Ticari temsilci, ticari işletme sahibinin kendisi gibidir (alter egosu)¹¹⁰ ve yetkileri ticari vekile nazaran daha

107 **Arkan**, s. 193, dn. 2; **Domaniç**, Şerh, s. 363; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 329.

108 **Acar**, Ticari Mümessil, s. 2; **Akdağ Güney**, Yönetim Kurulu, s. 122, 157; **Akdağ Güney**, Necla, 6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK m. 371/7'ye Eklenen Yedinci Fıkra'ya ilişkin Değerlendirmeler, Halil Arslanlı Bilim Arşivi, www. arslanlibilimarsivi. com, s. 14; **Arkan**, s. 183; **Arslanlı**, s. 168; **Aslan**, s. 89; **Ayhan**, s. 579; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 459; **Bahtiyar**, Mehmet, 6102 Sayılı TTK'da Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar Sorunu (M. 35/3), Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 3, S. 2, 2013, s. 4, dn. 3; **Battal**, Ahmet, Ticaret Sicilinin Müsbet Fonksiyonunun Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi, Batider, C. 19, S. 1, 1997 s. 96; **Bilge**, Mehmet Emin, Ticaret Sicili, İstanbul 1999, s. 158, 161; **Bilgili / Demirkapı**, s. 72-73; **Bozer / Göle**, s. 108; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 436; **Ceylan**, Nurgül, Limited Şirketin Temsili, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, s. 81; **Çetiner / Bozkurt Yüksel**, s. 204; **Demirkapı**, Ticari Temsilci, s. 823; **Deryal**, s. 65; **Domaniç**, Şerh, s. 352; **Feyzioğlu**, s. 413; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 147; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 118; **İnceoğlu**, s. 173; **Kaplan**, s. 40; **Karaahmetoğlu**, s. 276-277; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 680, N. 1416; **Kayar**, s. 369; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 99; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 33; **Poroy / Yasaman**, s. 236; **Pulaşlı**, Temsil, s. 8; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 106-107; **Türk**, Ahmet, Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukuki Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanamayacağı Sorunu, Batider, C. 20, S. 4, 2000, s. 84, dn. 46; **Uzunallı / Şener**, s. 37; **Velidedeoğlu / Özdemir**, s. 648; **Yavuz**, s. 1323; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 718.

109 **İnceoğlu**, s. 173 ve ayrıca bkz. s. 191, dn. 348; **Karaahmetoğlu**, s. 349; **Teoman**, s. 243. Şener, vermiş olduğu örnek olayda, ticari işletmenin yürütülmesi için atanan ve kendisine kambyo senedi düzenleme yetkisi verilen, ancak ticaret siciline tescil ve ilan edilmeyen kişiyi ticari vekil kabul etmiştir (**Şener**, Ticari İşletme, s. 288 vd.).

110 **Acar**, Ticari Mümessil, s. 1; **Acar**, Serdar, Kambyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 1, S. 2, 2006, s. 30; **Arslanlı**, s. 167; **Ayhan**, s. 582; **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 219; **Başoğlu**, s. 224; **Bilgili / Demirkapı**, s. 73; **Birsel**, Ticari İşletme, s. 99; **Birsel**, Ticari Mümessil, s. 8; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 322; **Domaniç / Ulusoy**, s. 365; **Dündar**, s. 17; **Feyzioğlu**, s. 429; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 147; **İmregün**, Kara Ticareti, s. 118, 120; **İnceoğlu**, s. 172; **Kaplan**, s. 49; **Karayalçın**, s. 489; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 678, N. 1408; **Kayhan**, s. 290-291; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 105, dn. 2; **Özdemir / Kınacıoğlu**, s. 189; **Poroy / Yasaman**, s. 236; **Pulaşlı**, Temsil, s. 14; **Tekil**, s. 200; **Şener**, Ticari Temsilci, s. 134; **Teoman**, s. 231, 234-235; **Türk**, Ticari Mümessil, s. 86, dn. 55; **Uluslan**, s. 631. Ticari temsilcinin, ticari işletme sahibinin alter egosu olduğuna ilişkin görüşün eleştirisi için bkz. **Uzunallı / Şener**, s. 39. Yazarlara göre, ticari temsilcinin yetkileri ticari işletme sahibinin yetkilerine nazaran oldukça geride kalmıştır. Esasında Roma hukukunun ticari temsilcisi olarak kabul edilen institor açısından alter ego teriminin kullanılması doğru olabilir. Zira institor mevcut TBK'da düzenlenen ticari temsilcisinden çok daha geniş yetkilere sahipti.

geniştir. Bu nedenle ticari temsilci, ticari işletmenin olağan ve olağanüstü bütün işlemleri yapmaya yetkili iken, ticari vekil ise sadece olağan işlemleri yapmaya yetkilidir.

– Ticari vekilin ödünç para ve benzerlerini alması, kambiyo taahhüdünde bulunması¹¹¹ veya mahkemelerde ticari işletme sahibini temsil edebilmesi açıkça yetkilendirilmiş olmasına bağlıdır (TBK m. 551/2). Buna karşın ticari temsilci açık bir yetkilendirme olmadan da sayılan işlemleri yapabilir. TBK m. 548/2’de ticari temsilcinin dahi açık bir yetki olmadan yapamayacağı işlemler gösterilmiştir. Gerçekten de ticari temsilcinin taşınmazları devretmesi ve aynı bir hak ile sınırlandırması açıkça yetkili olmasına bağlanmıştır. Ticari temsilcinin bile açıkça yetkilendirilmesine bağlı olan bu işlemler için ticari vekil evleviyetle yetkili değildir¹¹².

– Ticari işletme sahibi, ticari temsilcinin yetkilerini birlikte imza veya şube işleri ile sınırlandırılabilir. Bunun haricindeki sınırlandırmalar, tescil edilse dahi iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez (TBK m. 549/4). Ticari temsilcinin yetkisinin sınırlandırılması bakımından iç ilişki ve dış ilişki bakımından ayırım yapılmalıdır. Zira ticari temsilcinin yetkisi, iç ilişkide, birlikte imza veya şube işleri haricinde dahi sınırlandırılabilir. Ancak bu sınırlandırma dış ilişkide iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Şayet üçüncü kişi ticari temsilcinin yetkisinin iç ilişkide sınırlandırıldığını (birlikte imza ve şube işleri dışında) biliyorsa, diğer bir ifadeyle iyiniyetli değilse, yapılan işlem üçüncü kişiyi bağlayacaktır. Ticari vekilin yetkisi ise, ticari işletme sahibi tarafından birlikte imza, şube işleri, miktar, konu vb. şeklinde istenildiği gibi sınırlandırılabilir.

– Ticari temsilci veya ticari vekilin atanması ihtiyaridir¹¹³. Ancak merkezi yurt dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’de bulunan şubeleri için ticari temsilci atanması zorunludur. Ticari vekil için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır (TTK m. 40/4, TSY m. 122/1-ç, d).

111 Ticari vekilin kambiyo taahhüdünde bulunabilmesine ilişkin, kambiyo senetlerinden biri olan çek ile ilgili, Çek Kanunu’nda bir hüküm bulunmaktadır. ÇK m. 5/3’te “Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukuki ve cezai sorumluluk çek hesabı sahibine aittir”. Bu hükme göre çek hesabı sahibi gerçek kişi tarafından atanan ticari vekil, kambiyo taahhüdünde bulunması için açıkça yetkilendirilse dahi, çek düzenleyemeyecektir. Buna karşın ticari vekil, çek hesabı sahibi tüzel kişi tarafından atanmış ise, ticari vekilin açıkça yetkilendirilmesi halinde çek düzenlemesi mümkün olacak ve çek geçerli sayılacaktır. Kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisine sahip olan ticari temsilci açısından da aynı sonuç geçerlidir. Bu konuda bkz. **Dural**, H. Ali, 5941 sayılı Çek Kanunu’na Göre Gerçek Kişilerin Temsilci Aracılığıyla Çek Düzenlemesi ve Gerçek Kişi Tacirin Ticari Mümessilinin Çek Düzenleme Yetkisi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, C. I, 2010, s. 667 vd.; **Pulaşlı**, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Ankara 2019, § 33, N. 36-37. Kanaatimizce anılan hükümde sadece temsilcinin çek düzenlenmesinden kaynaklanan sorumluluk belirtilmiş olup, çekin geçerli veya geçersiz olduğundan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla TBK m. 551/2 gereğince kambiyo taahhüdünde bulunma hususunda açıkça yetkilendirilen ticari vekil, çek düzenleyebilmeli ve düzenlenen bu çek geçerli sayılmalıdır.

112 **Arkan**, s. 194; **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 473; **Bilgili / Demirkapı**, s. 78; **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 451; **Cihangiroğlu**, s. 160, dn. 12; **Deryal**, s. 71; **Domaniç**, Ticaret Hukuku, s. 330; **Domaniç / Ulusoy**, s. 373; **İnceoğlu**, s. 192; **Karaahmetoğlu**, s. 351; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 695, N. 1460; **Kırca**, Ticari Mümessil, s. 46, dn. 59; **Korucuoğlu Doğan**, Rekabet, s. 10; **Korucuoğlu Doğan**, Ticari Vekil, s. 59; **Şener**, Ticari İşletme, s. 291; **Taşatan**, s. 326.

113 **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 678, N. 1411.

– Ticari temsilcinin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı emredici hükümler ile düzenlenmişken, ticari vekile ilişkin hükümler tamamlayıcı niteliktedir¹¹⁴.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda¹¹⁵ ticari temsilci veya ticari vekilin farkları şu şekilde açıklanmıştır: “..Ticari mümessil, bir işletmenin tüm işlerini idare etmekle görevlendirildiğinden, onun, işletmenin hem olağan hem olağanüstü nitelikteki bütün işleri yapmaya yetkisi vardır. Buna karşılık genel yetkili ticari vekil, işletmenin sadece olağan (mutad) işleriyle sınırlı temsil yetkisine sahiptir. Olağanüstü işlemleri yapabilmesi için, işletme sahibinin özel yetkisine ihtiyaç vardır. Belli bir işin ya da işlemin ifasıyla görevlendirilen sınırlı (özel) yetkili vekillerin sahip oldukları temsil yetkilerinin kapsamı ise, kendilerine bırakılan iş ya da işlemin niteliğine göre belirlenir. Ticari vekil, özel yetki verilmedikçe tacir adına ödünç alamaz, kambiyo taahhütlerinde bulunamaz ve davacı veya davalı olarak mahkemelerde taciri temsil edemez.(BK. 453/2; TBK 551/2) Oysa ticari mümessil, bu tür işlemleri dahi yapma yetkisine sahiptir. Nihayet, ticari mümessilin temsil yetkisinin ticaret siciline tescili gerekirken (BK 449/II-III); ticari vekilin temsil yetkisi sicile tescil edilemez...”

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki farklılara rağmen atanan kişinin hukuki durumu tespit edilememiş olabilir. Öğretide atanan kişinin ticari temsilci mi, ticari vekil mi olduğu anlaşılamiyorsa somut olayın özelliklerine, yetkilerin kapsamına ve kişinin ticari işletme içerisindeki durumuna bakılması gerektiği belirtilmektedir¹¹⁶.

Ticari temsilci ile ticari vekil arasındaki farkın ortaya konulması için öğretide değişik çözüm önerileri ileri sürülmüştür. İlk görüş noterlerin, yetkilerin kapsamına bakarak, atanan kişinin hukuki durumunu vekâletnamede belirtebileceklerini ileri sürmüştür. Bu görüşe göre, noterler vekâletname

114 Ayhan, s. 593.

115 YHGK., T. 19.06.2013, E. 2013/12-2, K. 2013/866 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020). Anılan Hukuk Genel Kurulu kararına atf yaparak ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkları açıklayan benzer kararlar için bkz. Y. 12. HD., T. 22.01.2018, E. 2016/27009, K. 2018/462 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 10.11.2016, E. 2016/30519, K. 2016/23258 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 10.11.2016, E. 2016/30514, K. 2016/23259 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 11.9.2017, E. 2016/18252, K. 2017/10387 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 11.09.2017, E. 2016/18253, K. 2017/10386 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 18.03.2014, E. 2014/4759, K. 2014/7653 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 19.1.2015, E. 2014/26693, K. 2015/987 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020); Y. 12. HD., T. 28.05.2015, E. 2015/4037, K. 2015/14712 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 14.09.2020). Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkları açıklayan diğer bir karar için bkz. YHGK., T. 19.04.2006, E. 2006/19 – 165, K. 2006/213 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 15.09.2020)

116 Poroy / Yasaman, s. 238; Uzunallı / Şener, s. 47. Bozkurt, bir kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğunun somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Bozkurt, Ticari İşletme, s. 451). Kaplan'a göre, kişinin ticari temsilci olup olmadığı her somut olayın özelliğine ve temsil yetkisinin kapsamına göre belirlenmelidir (Kaplan, s. 35). Yargıtay tarafından verilen bir kararda da yetkinin içeriği ve kapsamından bahsedilmiştir. “...bir kişinin ticari vekil mi, yoksa ticari mümessil mi olduğunun çekışmeli bulunduğu hallerde, öncelikle, o kişiye işletme sahibi (veya işletmeyi temsile yetkili kişi) tarafından verilen yetkilerin içerik ve kapsamı dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır. Eğer verilen yetkiler, işletmenin hem olağan ve hem de olağanüstü nitelikteki bütün işlerinin idare edilmesine olanak tanyan bir içerik ve genişlikte ise, ortada ticari mümessilin bulunduğu; buna karşılık, sadece olağan işlerle sınırlı bir yetki verilmiş ise, ticari vekilden söz edilmesi gerektiği kabul edilmelidir.” YHGK., T. 19.4.2006, E. 2006/19-165, K. 2006/213 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 08.09.2020); “Hukuksal statüsü belirlenmek istenilen kişinin; şirket içerisindeki pozisyonu, yetkisinin kapsamı, gördüğü iş, çalışma koşulları, aldığı ücret vs birlikte değerlendirilerek işçi mi ticari temsilci mi yoksa ticari vekil mi olduğu belirlenmelidir.” Y. 11. HD., T. 12.12.2019, E. 2018/2428, K. 2019/8116 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 28.09.2020).

düzenlerken, ticari işletme sahibinin vermek istediği yetkileri belirleyecek ve bu yetkilere bakarak kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğunu vekâletnameye açıkça yazacaklardır. Dolayısıyla üçüncü kişiler, temsilcinin işleme yetkili olup olmadığı konusunda bir güvene sahip olacaklardır¹¹⁷. Noterlik Kanunu¹¹⁸ m. 84 vd. da bu görüşün dayanağını oluşturmaktadır. Gerçekten de anılan kanunun 84. maddesinde, hukuki işlemlerin noter tarafından nasıl düzenleneceği açıklanmıştır. Bu maddeye göre hukuki işlemler noter tarafından tutanakla yazılır. Tutanakta kişinin gerçek isteği de yazılmak zorundadır. Dolayısıyla ticari işletme sahibinin temsilcisine hangi yetkileri vermek istediği ile ticari temsilci veya ticari vekilden hangisini atamak istediği tutanakta yazmalıdır. Ancak ticari temsilci veya ticari vekilin açık veya zımnî olarak atanabileceği dikkate alındığında, bu sonuç sadece noterde düzenlenen vekâletnameler için geçerli olacaktır. Şayet kişi sözlü olarak veya yazılı vekâletname ile atanmış olabilir. Bu gibi hâllerde ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkın ortaya konulması mümkün değildir.

İkinci görüşe göre, iki kurum arasındaki farklar için bakılması gereken ilk ölçüt, ilgili kişinin ticaret siciline tescil edilmiş olup olmadığıdır. Kişinin ticaret siciline tescil edilmiş olması, ticari temsilci olarak atandığına karine teşkil edecektir. Ancak, esasında ticari vekil olarak atanmış bir kişinin de, ticaret siciline tescil edilmiş olması ihtimal dâhilindedir. Bu nedenle yolsuz olarak tescil edilmiş olan bir kişinin, sicile kayıtlı olmasından hareketle ticari temsilci olarak kabul edilmesi mümkün değildir. İki kurum arasındaki farkların ortaya koyulmasındaki en önemli husus ise, ticari işletme sahibinin iradesinin ortaya konulduğu vekâletnamelere bakılmasıdır. Vekâletnamede, ticari işletme sahibinin, geniş bir temsil yetkisi verme iradesinin olup olmadığına bakılmalıdır. Örneğin, kişinin sadece kambiyo taahhüdünde bulunma veya taşınmazları devretme yetkisine sahip olması, ticari temsilci olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir. Aynı şekilde vekâletnamede yazan terimlerden hareket ederek, kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olarak atandığı tespit edilemez. Zira fabrika müdürü veya genel müdür olarak belirtilen, dışarıdan ticari temsilci gibi geniş temsil yetkisine sahip gibi görünen kişiler de ticari vekil olabilir. Dolayısıyla atanmış olan kişinin yetkilerin kapsamına bakılmalı ve ticari işletme sahibi tarafından verilen temsil yetkisinin sınırlarına göre kişinin hukuki durumu tespit edilmelidir¹¹⁹.

Üçüncü bir görüş, olması gereken hukuk açısından, sadece ticari temsilcinin atanmasının açık bir beyanla ve noter aracılığıyla olması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşe göre, ticari temsilci zımnî olarak atanmamalı, sadece açık irade beyanı ile atanmalıdır. Bu beyan ise, ticaret siciline tescile esas olacak şekilde, noterde düzenlenme veya noter tarafından onaylanma şeklinde verilmelidir. Ayrıca ticari temsilcinin, ticaret siciline tescilinin kurucu nitelikte olması daha uygun olacaktır¹²⁰.

117 Şener, Ticari Temsilci, s. 151.

118 RG. 05.02.1972, S. 14090.

119 Teoman, s. 243. Benzer yönde bkz. Poroy / Yasaman, s. 238.

120 Demirkapı, Ticari Temsilci, s. 823. Ayrıca bkz. s. 837, dn. 122 ve s. 858-859. Yazar, tüzel kişiler bakımından organların atanmasının sıkı şekil şartlarına bağlı tutulması karşısında, ticari temsilcinin zımnî olarak atanamaması gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle ticari temsilcinin yazılı bir beyanla atanması daha doğru olacaktır. Ticari temsilcinin açık irade beyanıyla atanması gerektiğine ilişkin bkz. Albaş, s. 93; Kaplan, s. 40; Mineliler, s. 1472. Ticari temsilcinin tescil edilmesine ilişkin talebin çoğunlukla yazılı bir belgeye dayandırılması istenildiğinden, ticari temsilcinin yazılı şekilde atanmasında fayda olduğu yönünde bkz. Kayar, s. 369.

Dördüncü bir görüşe göre, ticari temsilci veya ticari vekil arasındaki farkların belirlenmesi için öncelikle bu kişileri atayan ticari işletme sahibinin açık iradesine bakılması gerekir. Bu şekilde açık bir irade beyanı yoksa temsilci tarafından yapılan işlemin olağan veya olağanüstü işlem olmasından hareketle, temsilcinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğu anlaşılacaktır¹²¹.

Beşinci bir görüş temsilcinin üçüncü kişilere karşı oluşturduğu dış görünüşten hareketle konuyu açıklamıştır. Temsilcinin, ticari vekil mi yoksa ticari temsilci mi olduğu, ticari işletme ile ilk defa muhatap olan müşteriler tarafından kolayca anlaşılammaktadır. Zira olağan ve olağanüstü işlemlerin fark edilmesi gözlem gerektirir. Temsilcinin aradaki farkları belirleyici (kambiyo taahhüdünde bulunma gibi) özel yetkileri kullanmadığı veya kullanması da gerekmediği hâllerde, üçüncü kişileri korumak açısından bu kişinin ticari temsilci olarak kabul edilmesi gerekir. Yetki belgesinin bulunması hâlinde belgedeki kayıtlar kişinin ticari temsilci mi ticari vekil mi olduğu ayrımını kolaylaştıracaktır. Temsilcinin işletmenin unvanını kullanarak imza atma yetkisi yoksa ve kendisini ticari temsilci olarak tanıtmış değilse, ticari vekil olduğu kabul edilebilir¹²².

Kanaatimizce ticari temsilci ile ticari vekilin ayrımında öncelikle, ticari işletme sahibinin açık irade beyanına bakılmalıdır. Somut olayda ticari işletme sahibi, kişiyi açıkça ticari vekil olarak atanmış ise herhangi bir sorun oluşmayacaktır. Ancak açık irade beyanının bulunmadığı hâllerde, atanan kişinin ticaret siciline tescil edilmiş olması yol gösterici olabilir. Ticaret siciline tescil kesin bir fark yaratmasa da karine olarak ileri sürülebilir¹²³. Nitekim ticaret siciline tescil edilmiş bir kişinin yetkilerinin kapsamının geniş olması hâlinde ticari temsilci olarak atandığı kabul edilebilir. Ancak sadece tescil edilmiş olması değerlendirilerek, kişinin ticari temsilci olarak atandığının kabul edilmesi mümkün değildir. Zira esasında ticari vekil olarak atanmış olan bir kişi de herhangi bir şekilde ticaret siciline tescil edilmiş olabilir.

Bunun yanında ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki en önemli fark, kişiye verilen yetkilerin kapsamındadır¹²⁴.

121 **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 694, N. 1456, ayrıca bkz. N.1461; **İnceoğlu**, s. 189.

122 **Battal**, s. 96.

123 Yargıtay tarafından verilmiş bir kararda kişi, ticaret siciline tescil edilmediğinden ticari temsilci olarak kabul edilmemiştir. “Vekâletnamede vekile pek çok konuda yetki tanındığı ve kapsamının geniş olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, keşideci ...in tacir olduğuna yönelik belge bulunmadığı gibi, velev ki adı geçenin tacir olduğu kabul edilse dahi, bu vekâletnamenin ticaret siciline tescil edildiğine dair bir iddia ve bu yönde de bir delil ve belge bulunmadığına göre, ...in ticari mümessil sayılmasına yasal olarak imkan bulunmamaktadır”. Y. 12. HD., T. 10.9.2015, E. 2015/17020, K. 2015/20614 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 06.09.2020).

124 “...şirketin temsilcilerinin kimler olduğu hususlarının ticaret sicil müdürlüğünden sorulup, ilgili belgelerin getirilmesi, dava dışı ...'nin davacı şirketin ticari vekili olup olmadığının belirlenmesi, davacı şirkette dava dışı ...'ya verilmiş vekâletname varsa vekâletname örneğinin temin edilmesi, ayrıca ...'ya verilen vekâletnamenin kapsamına göre ticari temsilci sayılmasını gerektirecek durumların bulunup bulunmadığının tespit edilmesi...” Y. 19. HD., T. 21.11.2018, E. 2018/43, K. 2018/5977 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 25.09.2020); “Uyuşmazlık davaya konu çekleri imzalayan dava dışı ...'in ticari vekil mi yoksa ticari mümessil mi olduğu noktasındadır. BK'nun 453/2 (6098 sayılı TBK'nun 551/2) maddesine göre ticari vekil, açık yetki verilmedikçe kambiyo taahhütlerinde bulunamaz ise de, aynı yasanın 450/1 (6098 sayılı TBK'nun 548/1) maddesine göre ticari mümessil müessese sahibi hesabına kambiyo taahhütlerinde bulunmak yetkisini haizdir. Dosyada bulunan 20.04.2006 tarih ve 3833 yevmiye numaralı vekâletname içeriği incelendiğinde davacı işletme sahibi ... tarafından dava dışı ...'a verilen vekâletnamede “TC bankaları merkez ve şubelerinde her türlü hesaplardan dilediği zaman dilediği miktarlarda paralar çekmeye, ahzu kabza, sulh ve ibraya hesap miktarlarını öğrenmeye, faizlerini istemeye, hesap türlerini değiştirmeye, gerekirse vadelerini bozmaya, vadeli ve vadesiz olarak hesaplar açtırmaya, açılmış ve açılacak hesaplardan para çekmeye, ve yatırmaya, ilgili banka şubelerince bilcümle evrak ve vesaike tanzim ve imzalamaya, yurtiçi ve yurtdışı havaletleri almaya hesaba aktarmaya, hesaplardan dilediği zaman çekmeye, ahzu kabza, sulh ve ibraya, düzenlenecek tüm

Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹²⁵ işletmenin belirli yetkilere sahip idarecisi niteliğini taşımayan kişinin ticari temsilci olmadığı belirtilmiştir. Diğer bir kararda¹²⁶ ise kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisine sahip olan kişinin ticari temsilci olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak atanan kişinin yetkilerinin kapsamının geniş olması hâlinde ticari temsilci; dar olması hâlinde ticari vekil olarak atandığı söylenebilir¹²⁷. Bu noktada atanan kişiye verilen yetkilerin kapsamı olağan iş olarak nitelendirilirse, ticari vekilin atandığı kabul edilebilir¹²⁸.

Ticari işletme sahibi tarafından atanmış olan kişi, açıkça izin almadan kambiyo taahhüdünde bulunuyor, ödünç para veya benzerini alıyor ve ticari işletme sahibi bu kişinin yapmış olduğu işlemlere ses çıkarmıyorsa bu kişinin ticari temsilci olarak atandığından bahsedilebilir¹²⁹. Şayet kişi

evrak ve belgeleri adına imzalamaya,kargo vekolileri almaya" şeklinde oldukça geniş yetkiler verildiği görülmüştür. Ayrıca dava dilekçesinde dava dışı ...'in işletmeyi bil-fiil işlettiğinin belirtildiği ve dinlenen tanık anlatımlarının da aynı yönde olduğu, bu durumda mahkemeye, vekâletname içeriği, davacının beyanları ve tanık anlatımlarına göre somut olayda çek karnesi kendisine teslim edilen ve çekleri imzalayanın ticari mümessil olduğunun" Y. 11. HD., T. 10.4.2017, E. 2016/974, K. 2017/1983 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 06.09.2020). "...Dava dışı ...'in yetkilendirilmesine ilişkin dava dosyasına sunulan vekâletnamelerin çok geniş yetkileri kapsadığı gözetildiğinde adı geçenin davalı şirketlerin ticari vekili olarak değil ticari mümessili olduğunun kabulü gerekir..." Y. 19. HD., T. 5.11.2015, E. 2014/16457, K. 2015/14100 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 06.09.2020); "vekaletname içeriği incelendiğinde davacı şirket tarafından dava dışı K1'ya verilen vekaletnamede davacı şirketi hem resmi hem özel şirketler nezdinde temsil yetkisi verildiği gibi bankalar nezdinde ise şirketin her türlü hesaplardan dilediği zaman dilediği miktarlarda paralar çekmeye, ahzu kabza..... mevcut hesaptaki meblağları tamamen çekerek hesabı kapatmaya, yeniden hesap açmaya, açılmış hesabımıza dilediği zaman dilediği miktarlarda paralar yatırmaya, çekmeye, çek, tediye fişi vesair evrakları tanzim ve imzalamaya, şirket adına gelecek olan havale bedellerini ve alacaklısı olduğum çek bedellerini almaya, talep, tahsil ve ahzu kabza, tüm bu hususlardan dolayı şirketi ilgili banka şubesinde temsile ve hesabımı benden farksız olarak kullanmaya.... şirket adına tanzim edilecek ödeme emirlerini veya çekleri almaya, tahsil etmeye...." şeklinde oldukça geniş yetkiler verildiği görülmüştür. Bu durumda mahkemeye, vekâletname içeriğine göre somut olayda çeki imzalayanın ticari mümessil olduğunun kabulü..." Y. 19. HD., T. 11.12.2014, E. 2014/14332, K. 2014/17869 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 06.09.2020); "...Makine Proj. Ltd. Şirketi tarafından davacıya 12.03.2010 ve 14.01.2011 tarihli iki adet vekâletname ile yetki verildiği, bu vekâletnamelere göre davacının ticari vekil mi yoksa ticari mümessil mi olduğunun saptanması gerektiği, söz konusu vekâletnamelerin kapsamına göre davacının ticari mümessil olduğu" Y. 19. HD., T. 7.1.2014, E. 2013/17026, K. 2014/675 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 08.09.2020).

125 "Söz konusu vekaletnamede tanınan yetkiler, şirket adına ihaleye katılması, teklifte bulunması, pey sürmesi, ihalenin şirket üzerinde kalmalı halinde sözleşme yapılmasıyla sınırlıdır. Buna göre, Semra Samangül'ün işletmenin tüm işlerini idareyle görevlendirilmiş olduğundan ve böylece işletmenin belirli yetkilere sahip "idarecisi" niteliği taşıdığından söz edilemez. Dolayısıyla, Semra Samangül'ün ticari mümessil olmadığı, şirketin ticari vekili durumunda bulunduğu kabulü zorunludur." YHGK., T. 27.4.2016, E. 2014/325, K. 2016/556 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 13.09.2020).

126 "Uyuşmazlığın çözümde anılan vekaletname içeriğine göre dava dışı Mehmet Yel'in ticari vekil mi, yoksa ticari mümessil mi olduğunun saptanması önem arz etmektedir. Zira, BK'nun 453/2.maddesine göre, ticari vekil, açık yetki verilmedikçe kambiyo taahhütlerinde bulunamayacağı halde, aynı Yasa'nın 450/1.maddesi uyarınca ticari mümessil iyniyetli üçüncü kişilere karşı mensesse sahibi hesabına kambiyo taahhütlerinde bulunmak yetkisine haiz sayılır. Yukarıda sözü edilen vekaletname kapsamına göre, bonoyu düzenleyen Mehmet Yel'in davacı şirket ticari mümessili olduğunun kabulü gerekir.." Y. 19. HD., T. 30.9.2014, E. 2014/9094, K. 2014/14337 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 09.09.2020).

127 "Dosyada mevcut 15.5.1981 tarihli vekaletnamede her ne kadar vekil tarafından şirketin borçlandırılmayacağı ve taahhüt altına sokulamayacağına dair bir cümle mevcut ise de düzenlenen vekaletnamede verilmiş olan geniş yetkiler itibarıyla M.A.A. 'in B.K. 449. maddesinde yazılı olan ticari mümessil sıfatını kazanmış olduğu kabul olunmak gerekir" Y. 11. HD., T. 18.5.1989, E. 1988/5482, K. 1989/2967, T. 18.5.1989 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 09.09.2020).

128 "Eğer verilen yetkiler, işletmenin hem olağan ve hem de olağanüstü nitelikteki bütün işlerinin idare edilmesine olanak tanıyan bir içerik ve genişlikte ise, ortada ticari mümessilin bulunduğu; buna karşılık, sadece olağan işlerle sınırlı bir yetki verilmiş ise, ticari vekilden söz edilmesi gerektiği kabul edilmelidir." YHGK., T. 16.5.2018, E. 2017/836, K. 2018/1097 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 11.09.2020).

129 Poroy / Yasaman, s. 238; Türk, Ticari Mümessil, s. 84; Yavuz, s. 1323. Bozkurt'a göre, temsilciye açık veya zimni

ticari işletme sahibinden izin almadan, ticari işletme sahibi adına uzun bir süre boyunca kambiyo taahhüdünde bulunmuş ise, bu kişinin ticari temsilci olmadığının ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil edecektir¹³⁰.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki fark yetkilerin kapsamından anlaşılıyor olabilir. Bu hâlde kişinin ticari temsilci olarak atandığı söylenebilir¹³¹. Zira kişi esasında ticari temsilci olarak atanmışsa herhangi bir sorun yoktur. Ticari temsilci olarak atanan kişi, yetkisinin kapsamına giren bir işlemi yapmıştır. Ancak kişi, ticari vekil olarak atanmış ve ticari işletme sahibinin talimatlarına uymayıp yetkisine girmeyen bir işlemi yapmışsa, bu kişiyi de ticari temsilci olarak kabul etmemiz gerekir. Atanan temsilciyle yapılmış olan işlemden dolayı iyiniyetli üçüncü kişinin değil, ticari işletme sahibinin zarar görmesi hakkaniyete daha uygun olacaktır¹³². Bu hâlde kişinin, ticari vekil olduğunu iddia eden ticari işletme sahibi, ticari vekil olduğunun üçüncü kişilerce bilindiğini ispat etmekle yükümlüdür¹³³.

Ticari temsilci ve ticari vekilin birbirinden ayırt edilmesine ilişkin olarak, ticari temsilcinin atanma şeklinin değiştirilmesi gerekmektedir. Ticari temsilci, açık veya zımni irade beyanıyla değil, sadece yazılı beyan ile atanmalıdır¹³⁴. Ancak kişinin yazılı beyan ile atanması, bu kişinin mutlaka ticari temsilci olarak atandığı anlamına gelmeyecektir. Zira ticari vekilin de yazılı bir beyanla atanması mümkündür. Nitekim uygulamada ticari temsilciye veya ticari vekile genellikle noterde düzenlenmiş şekilde yazılı olarak vekâletname verilmektedir¹³⁵. Bu hâlde atanan kişiye verilmiş olan yetkilerin kapsamı belirleyici olacaktır.

Ticari temsilci noter aracılığıyla atanmışsa, noter tarafından tespit yapılması düşünülebilir. Ancak bu durumda ticari temsilci ve ticari vekil arasında kesin bir fark yaratması her zaman mümkün olmayacaktır. Zira noterler öncelikle temsil yetkisinin kapsamına bakarak, yetki belgesinde yazılan işlemin olağan veya olağanüstü işlem olduğunu tespit edeceklerdir. Olağan ve olağanüstü işlemlerin tespiti ise, kolayca mümkün olmamakla beraber, bir işlemin olağanüstü olması da atanan

olarak kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi vermek, temsilcinin ticari temsilci olarak atandığına işaret eder (**Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 451-452). Uzunallı / Şener'e göre temsilci, herhangi bir izin almaksızın kambiyo taahhüdünde bulunuyor ya da kredi sözleşmeleri yapıyor ve ticari işletme sahibi de bu işlemleri kabul ediyorsa ticari temsilcilik ilişkisi var demektir (**Uzunallı / Şener**, s. 47). Ticari işletme sahibi, kişinin, ticari temsilcilik yetkisi varmış gibi hareket etmesine ses çıkarmamış veya davranışlarıyla üçüncü kişilerde ticari temsilcilik yetkisinin verilmiş olduğu izlenimini uyandırıyor ise, kişinin ticari temsilci olarak atandığı kabul edilmelidir. Bkz. **Feyzioğlu**, s. 414. Temsilci herhangi bir izin almaksızın kambiyo taahhüdünde bulunabiliyor veya kredi sözleşmesi yapabiliyor ve ticari işletme sahibi de bunları kabul ediyorsa, kişinin ticari temsilci olarak atandığını kabul etmek gerekir. Bkz. **Mineliler**, s. 1472.

130 **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 452.

131 **Albaş**, s. 31; **Battal**, s. 96; **Güllüce**, s. 40; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 155; **Kaplan**, s. 50.

132 Aynı yönde bkz. **Albaş**, s. 31; **İmregün**, Genel İlkeler, s. 155.

133 **Arslanlı**, s. 172.

134 Nitekim HGB § 48/1 hükmünde ticari temsilcinin ancak açık bir irade beyanıyla atanabileceği belirtilmiştir. Bkz. **Acar**, Ticari Mümessil, s. 3, dn. 7; **Albaş**, s. 18; **Kaplan**, s. 40; **Mineliler**, s. 1472, dn. 20.

135 **Cenkci**, Esra / **Çetinkaya**, Mehmet, Ticari Vekilin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 86, 2013, s. 27. Esasında ticari temsilci açısından uygulamanın bu şekilde gelişmesinin nedeni Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 47/1 hükmüdür. Anılan fıkra gereğince ticari temsilcinin tescilinde temsil yetkisine ilişkin belgenin noter onaylı örneği ve temsil yetkisine ilişkin belgenin tarihi ile sayısı gösterilmelidir.

kişinin mutlaka ticari temsilci olarak atandığı anlamına gelmeyecektir. Örneğin, temsilciye verilen yetkilerden birinin taşınmaz satımı olması hâlinde taşınmaz satımının olağanüstü işlem olması nedeniyle bu temsilcinin ticari temsilci olduğu kesin bir şekilde söylenemeyecektir¹³⁶. Aynı şekilde ticari temsilcinin kambiyo senedi düzenleme yetkisine sahip olduğundan bahisle, ticari işletme sahibi tarafından kişiye sadece kambiyo senedi düzenlemesi hususunda verilen yetki kişinin ticari temsilci olarak atandığını göstermez. Nitekim Yargıtay tarafından verilen kararda¹³⁷ sadece çek düzenleme yetkisine sahip olan kişinin ticari temsilci değil, ticari vekil olduğu belirtilmiştir.

Kanaatimizce atanan kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olduğu hususunda ticari temsilcinin yazılı bir beyanla atanmasının yanında, bu beyanda verilen yetkilerin kapsamı belirleyici olacaktır. Yetkilerin kapsamına göre, ticari işletme sahibinin iradesi de dikkate alınarak, atanmış olan kişinin sıfatı belirlenecektir. Bu noktada ticari temsilcinin ticaret siciline tesciline kurucu nitelik taşıması da düşünülebilir. Ancak, ticari temsilcinin tescilinin kurucu nitelikte olması, TBK m. 547/2'nin "...*ticari işletme sahibinin ticari temsilcinin fiillerinden sorumluluğu, tescilin yapılmış olmasına bağlı değildir*" hükmüne aykırı olacaktır. Olması gereken hukuk açısından tescilin kurucu olduğu kabul edilse dahi, yetkileri çok geniş olmasına rağmen tescil edilmeyen kişi ticari vekil olarak kabul edilecektir. Bu nedenle tescile kurucu nitelik verilmesi, ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkların belirlenmesi açısından çözüm olmayacaktır. Ticari temsilcinin yazılı bir beyanla atanması ile en azından zımni olarak ticari temsilci atandığından bahsedilemeyecek ve bu yazılı beyan içerisinde ticari temsilciye verilecek olan yetkiler ile üçüncü kişiler, yetki belgesine bakarak bu kişinin o işlemi yapmaya yetkili olduğunu anlayabileceklerdir.

Son olarak atanan kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olarak atandığına ilişkin, kişinin unvanı veya sıfatı belirleyici olmayacaktır. Örneğin, şube müdürü olarak atanan bir kişinin, yetkilerinin kapsamının geniş olduğu ve ticari temsilci olarak atandığı düşünülebilir. Ancak ticari işletme sahibinin şube müdürüne sadece olağan işlemleri yapma yetkisi vermiş ise bu kişinin ticari vekil olarak atandığı kabul edilmelidir¹³⁸.

136 "...imza sahibi T.E.â verdiği vekâletname içeriğinde taşınmaz alım satımı, ipotek tesisi, taşınmazlarla ilgili itiraz vs. konuları ile bankalarda muhtelif işlemler yapabilmek üzere sınırlı yetkiler verildiği bu şekilde ticari vekil tayin edildiği görülmektedir..". Y. 12. HD., T. 27.09.2011, E. 2011/1831, K. 2011/17790 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 08.09.2020); "*davacı şirket yetkilisi H.C.. A.. tarafından, dava dışı N. A.â verilen 12.12.2002 tarihli vekâletnamede tanınan yetkiler, şirket adına taşınmaz alınması, satılması, ipotek düzenlenmesi, ipotegün fekki, bunlarla ilgili kredi alınması, tescil işlemleri yapılmasıyla sınırlıdır. Buna göre, N.A..ün işletmenin tüm işlerini idareyle görevlendirilmiş olduğundan ve böylece işletmenin belirli yetkilere sahip "idarecisi" niteliği taşıdığından söz edilemez. Dolayısıyla, N.A..ün ticari mümessil olmadığı, şirketin ticari vekili durumunda bulunduğu kabulü zorunludur.*" YHGK., T. 29.11.2006, E. 2006/12-758, K. 2006/754 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 08.09.2020).

137 "*Sadece çek tanzimine yetkili olup, üç yıl hizmet yapmasına rağmen ticaret siciline kayıt edilmemiş olan kişi, ticari mümessil değil, ticari vekildir*" Y. 11. HD., T. 3.10.1986, E. 4516, K. 4950 (Doğanay, s. 554, dn. 17).

138 "...*şirketin Ankara şube müdürü D. G.. "Bilumun finans kurumları ve genel müdürlükleri ile bünyesindeki müdürlükler nezdinde her türlü işlemleri yapmaya bu hususlarla ilgili her türlü kredi talep etmeye ve kredi almaya her türlü trafik işlemleri takibe ve neticelendirmeye, hesap açmaya, kapatmaya, sözleşmeler akdetmeye, fesh etmeye, harç ve vergilerini yatırmaya yurt içinde ve yurt dışında her türlü taşımacılık ihaleleri ile her çeşit ihaleye katılmaya iş taahhüdünde bulunmaya sözleşmeler akdetmeye imzalamaya yetkili ve mezun kılınmıştır. Açıklanan bu yetkiler nedeniyle şirketin şube müdürü BK'nın 453. maddesi anlamında sözü edilen şirketin ticari vekili konumundadır.*" Y. 12. HD., T. 11.5.2009, E. 2009/2260, K. 2009/10336 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 08.09.2020).

IV. Ticari Vekil ile Pazarlamacının Karşılaştırılması

Pazarlamacılık sözleşmesi, TBK m. 448'de “pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme” olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre pazarlamacı, aracı pazarlamacı ve sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı olarak ikiye ayrılır. Aracı pazarlamacı aksi belirtilmedikçe ticari işletmenin işlemlerine aracılık eder. Sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı ise işlemlerin gerektirdiği bütün olağan işlemleri yapar. Ancak sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacının tahsilat ve ödeme günü değişikliği yapabilmesi için özel olarak yetkilendirilmesi gerekmektedir (TBK m. 452/2).

Pazarlamacı, 6098 sayılı TBK ile hukukumuzda girmiştir. Mülga Borçlar Kanunu m. 454'te düzenlenen seyyar tüccar memurları¹³⁹ ise mevcut kanunda düzenlenmemiştir¹⁴⁰. Bu nedenle pazarlamacının, seyyar tüccar memurlarının yerine düzenlenip düzenlenmediği öğretilerde tartışılmıştır. Bir görüş pazarlamacı ile seyyar tüccar memurlarının benzer kurumlar olduğunu, dolayısıyla pazarlamacının, seyyar tüccar memurlarının devamı niteliğinde olduğunu belirtmiştir¹⁴¹. Diğer bir görüş ise pazarlamacı ile seyyar tüccar memurları arasında farkların olduğunu, bu nedenle ikisinin de aynı kurum olmadığını ifade etmiştir¹⁴².

139 Mülga Borçlar Kanunu m. 454'e göre “Bir müessese için merkezinin haricindeki mahallerde muamele icra eden seyyar memurlar, müessese namına sattıkları malın bedelini almak ve makbuz vermek ve borçluya mehil ita etmek salahiyetini dahi haiz sayılırlar. Bu salahiyetin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı muteber değildir”.

140 Seyyar tüccar memurlarının mevcut kanunda yer almamasının nedeni mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nda 1971 yılında yapılan değişikliktir. Bu değişiklik İsviçre Borçlar Kanunu'nda diğer tüccar yardımcıları başlığı altında düzenlenen gezici tüccar yardımcıları, hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak gezici tacir yardımcıları ismi aynen kalmıştır. Kanun koyucu TBK sisteminde pazarlamacıyı da aynı şekilde düzenlediğinden iki kurum arasında benzerlik bulunmaktadır. Bkz. **Arkan**, s. 196; **Topuz**, Murat, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK. m.448-460), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 19, S. 1, 2013, s. 296, dn. 2; **Tuncay**, A. Can, Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, C. 26, S. 2, 2012, s. 5. Seyyar tüccar memurları TBK'da düzenlenmemiş olmasına karşın TTK m. 318/2 ve 321'de bu kavramın kullanılmış olduğu görülmektedir. Kanunlar arasındaki uyumun sağlanması için seyyar tüccar memurları ibaresinin TTK'dan kaldırılması isabetli olacaktır.

141 İki kurum arasında benzerlik olduğuna ilişkin bkz. **Arkan**, s. 196; **Bahtiyar**, Ticari İşletme s. 226; Pazarlamacının, seyyar tüccar memurunun yerine düzenlendiğine ilişkin bkz. **Akdeniz**, Umut, Pazarlamacılık Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 4, 2013, s. 32; **Bozer / Göle**, s. 113; **Kaya**, Arslan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik, 2. Baskı, İstanbul 2016, s. 4, N. 02e; **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 699, N. 1467; **Topçuoğlu**, s. 30-31; **Topuz**, s. 317, 349-350; **Yalman**, Gökhan, Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Pazarlamacılık Sözleşmesi, Ankara 2017, s. 10, 37; Pazarlamacının seyyar tüccar memurunun görevini ifa edeceğine ilişkin bkz. **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 454; **Tuncay**, s. 5, 16; **Zengin**, s. 35. Pazarlamacının temellerinin seyyar tüccar memurlarına dayandığı yönünde bkz. **Kaplan**, s. 64. Pazarlamacının yerine seyyar tüccar memurları ifadesinin kullanılmasının uygun olacağı yönünde bkz. **Akdeniz**, s. 9; **Yalman**, s. 7. Güllüce'ye göre, pazarlamacı ile seyyar tüccar memuru arasında farklılar bulunmasına rağmen, kanun koyucu seyyar tüccar memurları ile ortaya çıkan boşluğu, pazarlamacılık sözleşmesi ile doldurulmayı amaçlamıştır. Pazarlamacı ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirilmesi, pazarlamacının isminin veya yetkilerinin kapsamının değişmesi; pazarlamacının seyyar tüccar memuru yerine düzenlenmiş olduğunu değiştirmeyecektir (**Güllüce**, s. 50). Tuncay'a göre, mehz kanuna bağlı olarak pazarlamacı yerine “*ticari gezgin*” ya da “*gezici tüccar yardımcısı*” kavramı kullanılabilir (Tuncay, s. 5).

142 **Ayoğlu**, s. 47-48. Pazarlamacı, mevcut TBK'da düzenlenmeyen seyyar tüccar memurlarının bıraktığı boşluğu doldurmak amacıyla öngörülmemiştir. Bkz. **Poroy / Yasaman**, s. 241. Pazarlamacı, seyyar tüccar memurunun basit bir devamı değildir. Bkz. **Demirkapı**, Ertan, Pazarlamacının Garanti Yükümlülüğü Açısından “Kendi Müşteri Çevresi” Kavramı ve

Seyyar tüccar memurları mülga Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde tek bir maddede, iki fıkra olarak düzenlenmişti. Pazarlamacı ise TBK m. 448-460 arasında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca seyyar tüccar memurları, ticari mümessiller ve diğer ticaret vekilleri başlığı altında düzenlenmişken, pazarlamacı altıncı bölümde hizmet sözleşmeleri bölümü altında, pazarlamacılık sözleşmesi başlığı altında düzenlenmiştir. Dolayısıyla pazarlamacılık sözleşmesinin, hizmet sözleşmesinin özel bir türü olduğundan bahsedilebilir¹⁴³. Bu husus TBK gerekçesinde¹⁴⁴ ve Yargıtay kararlarında¹⁴⁵ açıkça vurgulanmıştır. Ayrıca TBK m. 449'da pazarlamacılık sözleşmesine ilişkin hüküm bulunmayan hallerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümleri uygulanacağını düzenlenmesi de, pazarlamacının hizmet sözleşmesinin özel bir türü olarak düzenlendiğini göstermektedir¹⁴⁶. Buna karşın mülga Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde seyyar tüccar memurları ile ticari işletme sahibi arasındaki ilişki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmesi de olabirdi¹⁴⁷. Dolayısıyla pazarlamacı veya seyyar tüccar memurlarının, ticari işletme sahibi ile aralarındaki iç ilişkinin hukuki niteliği açısından da farklılıklar bulunmaktadır.

Mülga Borçlar Kanunu m. 454'te seyyar tüccar memurlarının malın bedelini almak, makbuz vermek ve borçluya süre tanınması yetkilerine sahip olduğu belirtilmişti. Ancak pazarlamacı açısından TBK'da böyle bir yetki söz konusu değildir. Gerçekten de aracı pazarlamacı sadece müşteri ile iletişime geçmeyi sağlar. Sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacının ise tahsilat veya ödeme gününü değiştirmesi için açıkça yetkilendirilmiş olması gerekir. Dolayısıyla mülga Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde seyyar tüccar memurunun yapmaya yetkili olduğu işlemleri, sözleşme

Eleştirisi, Ersin Çamoğlu'na Armağan, 2013, s. 63.

143 **Güllüce**, s. 60; **Poroy / Yasaman**, s. 241; **Topçuoğlu**, s. 30; **Topuz**, s. 294 ve 311. Pazarlamacının, hizmet sözleşmesi dışında başka bir sözleşme ile çalıştırılabileceğine ilişkin bkz. **Tuncay**, s. 6. Zengin'e göre, pazarlamacılık sözleşmesi TBK m. 448'de içerdiği unsurlar, özellikle bağımsızlık unsuru nedeniyle, her zaman hizmet sözleşmesinin özel bir türüdür (**Zengin**, s. 27, 35, dn. 96). Yalman, pazarlamacılık sözleşmesinin hizmet sözleşmesi kapsamında değil, vekâlet sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. (**Yalman**, s. 22). Pazarlamacılık sözleşmesi, hukuki niteliği itibarıyla hizmet sözleşmesinden ziyade vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilmelidir. Bkz. **Akdeniz**, s. 10.

144 Bkz. TBK hükümet gerekçesi, Bölüm 6.

145 “Yukarıda da belirtildiği üzere pazarlamacılık sözleşmesi hizmet sözleşmelerinin genel hizmet sözleşmesi olan birinci ayrımdan hemen sonra düzenlenmiştir. Buradan, Kanun Koyucu'nun, pazarlamacılık sözleşmesini, hizmet sözleşmesinin bir türü olarak kabul ettiği sonucuna varabiliriz. Gerekçe'de de bu husus açık olarak belirtilmiş ve bu sözleşmenin hizmet sözleşmesinin özel bir türü olduğu ifade edilmiştir. Kaldı ki, TBK'nın 469. Maddesinde de göre pazarlamacılık sözleşmesine dair hüküm bulunmayan hallerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümleri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bir sözleşmenin pazarlamacılık sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için tanımında yer alan unsurların yanında Türk Borçlar Kanununun 393. maddesinde düzenlenen hizmet sözleşmesine dair unsurlarının da mevcudiyeti aranacaktır” YHGK., T. 16.11.2016, E. 2016/9-1414, K. 2016/1072 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 23.09.2020); “...Sözleşmenin unsurları, 1. Ticari işletmenin varlığı, 2. Süreklilik, 3. İşletme dışında faaliyet yürütme, 4. Ticari işletme sahibi işveren hesabına çalışma, 5. Aracılık ve sözleşme yapma, 6. Ücret (komisyon-prim) almaktır. Pazarlamacılık sözleşmesi bu unsurları nedeni ile atipik bir iş sözleşmesidir.” Y. 9. HD., T. 21.03.2016, E. 2014/35247, K. 2016/6636 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 24.09.2020); “TBK. 'un 448 vd. maddelerinde pazarlamacılık sözleşmesini hizmet aktinin özel bir türü olarak düzenlemekle kalmamış, 469 maddesinde açıkça “pazarlamacılık sözleşmesine ve evde hizmet sözleşmesine dair hüküm bulunmayan hallerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümlerinin uygulanacağı” hükmünü getirmiştir.” Y. 9. HD., T. 08.11.2016, E. 2016/24670, K. 2016/19553 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 24.09.2020).

146 TBK m. 469 düzenlemesi ile 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerinin pazarlamacıya uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki tartışmalar için bkz. **Zengin**, s. 27 vd.

147 **Poroy / Yasaman**, s. 241; **Zengin**, s. 35.

yapma yetkisi olan pazarlamacının yapabilmesi açıkça yetkilendirilmiş olmasına bağlıdır. İki kurum arasında yetki bakımından da fark olduğu söylenebilir¹⁴⁸.

Kanaatimizce pazarlamacı ve seyyar tüccar memurları arasında benzerlik olmasına karşın, ikisinin tamamen aynı kavramı ifade ettiği söylenemez. Zira ikisi arasında hem sözleşme ilişkisi bakımından hem de yetki bakımından farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle pazarlamacı ile seyyar tüccar memurlarının tamamen birbirinin aynısı olmadığı, iki kavram arasında sadece benzerliklerin olduğu kabul edilebilir.

Pazarlamacı ile seyyar tüccar memurların benzer kavramlar olması, pazarlamacının ticari vekil olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir. Zira mülga Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde seyyar tüccar memurları ticari vekil olarak kabul edilmişti¹⁴⁹. Dolayısıyla pazarlamacının ticari vekil olarak kabul edilip edilemeyeceği tartışılabilir. Öğretide genel olarak pazarlamacının ticari vekil olduğu kabul edilmiştir¹⁵⁰.

Pazarlamacının tacir yardımcısı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin de incelenmesi gerekmektedir¹⁵¹. Zira pazarlamacı tacir yardımcılarının düzenlendiği bölümde düzenlenmemiş, özel borç ilişkilerinin düzenlendiği ikinci kısmın altıncı bölümünde hizmet sözleşmeleri başlığı altında düzenlenmiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun pazarlamacıyı, tacir yardımcısı olarak düzenleme maksadı olmadığından bahsedilebilir¹⁵². Bunun yanında tacir yardımcılarını düzenleyen

148 “...Davacı, davalıya satılan malların bedelinin ödenmediğini ileri sürerek alacağını tahsilini talep etmiş, davalı ise malların bedelinin davacı şirket temsilcisi olduğunu iddia ettiği U. W'e ödediğini savunmuştur. Davalı tarafından ödeme yapıldığı ileri sürülen U. W'ün Borçlar Kanunu'nun 454. maddesinde belirtilen seyyar tüccar memuru olması halinde bu şahsa yapılan ödemeler geçerlidir...” Y. 19. HD., T. 11.05.2011, E. 2010/12341, K. 2011/6539 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 26.09.2020). Bu kararda seyyar tüccar memurunun malın bedelini tahsil yetkisine sahip olmasından hareketle, kişinin seyyar tüccar memuru olması hâlinde işlemin geçerli olacağına karar verilmiştir. Şayet malların bedelinin ödendiği kişi pazarlamacı olarak kabul edilseydi, pazarlamacının malların bedelini tahsil yetkisi bulunmadığından yapılan ödeme geçersiz olacaktı. Yargıtay tarafından verilen bir başka kararda ise, seyyar tüccar memuru olarak nitelendirilen kişilerin para tahsil etme yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir. “Mahkemece, Mustafa ... ve İbrahim ... adlı kişilerin BK.nun 454. maddesinde tanımlanan Seyyar Tüccar memurlar olduğunu, bu kişilerin mal satmaya ve para tahsil etmeye yetkileri olduğu, davalının yaptığı ödemenin yasa ve iyi niyet kurallarına uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir. davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna bulunan hükmün onanmasına...” Y. 19. HD., T. 6.5.1999, E. 1999/2552, K. 1999/3117 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 26.09.2020).

149 Bkz. dn. 4.

150 **Bahtiyar**, Ticari İşletme, s. 225. Kaya, aracı pazarlamacı ve özellikle sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacının ticari vekil sayılmasına engel bir durum olmadığını belirtmiştir [**Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan)], s. 701, N. 1467; **Koç**, Pazarlamacı, s. 7, dn. 20; Topuz'a göre, pazarlamacı ticari vekilin özel bir türüdür (**Topuz**, s. 343). Zengin, sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacının temsil yetkisine sahip olduğunu belirterek, bu pazarlamacının bir tür özel yetkili ticari vekil olduğunu ifade etmiştir (**Zengin**, s. 34, 46). Aynı yönde bkz. **Kaplan**, s. 66.

151 Pazarlamacı, ticari işletme hukuku kitaplarında bağlı tacir yardımcılar başlığı altında incelenmiştir. Ancak Poroy/ Yasaman, pazarlamacıyı tacire bağlı yardımcılar sıralamasında saymışken, pazarlamacı konusunu ayrı bir başlık olarak değil, ticari vekil başlığı altında anlatmıştır (**Poroy / Yasaman**, s. 234, 239).

152 Pazarlamacının düzenlenme şekli ile tacir yardımcısı niteliğinin çeliştiği hakkında bkz. **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 699, N. 1467. Topçuoğlu, pazarlamacılığın kanundaki düzenleme yeri ve pazarlamacılık ile ilgili hükümler nedeniyle tacir yardımcısı olarak nitelendirmenin güç olduğunu belirtmiştir. Ancak, pazarlamacının, seyyar tüccar memurlarının görevini devam ettirdiğini ifade ederek tacir yardımcısı olarak değerlendirmiştir (**Topçuoğlu**, s. 31-32). Ayrıca bkz. **Zengin**, s. 42, dn. 4.

hükümlerde ticari işletme sahibi ile üçüncü kişi arasındaki ilişkiler düzenlenmişken (rekabet yasağına ilişkin düzenleme dışında), pazarlamacılık sözleşmesinde, sözleşmenin tarafları, tarafların hakları, borçları ve yükümlülükleri düzenlenmiştir. Bu nedenle pazarlamacılık sözleşmesinin, TBK'da yeni bir sözleşme tipi olarak düzenlendiği sonucuna varılmıştır¹⁵³. Yargıtay tarafından verilen bir kararda¹⁵⁴ da pazarlamacılık sözleşmesinin özel bir sözleşme türü olduğu belirtilmiştir.

Kanaatimizce pazarlamacı, bağlı tacir yardımcılarındandır. Zira yukarıda belirtildiği üzere, pazarlamacının hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmesinin nedeni İsviçre Borçlar Kanununda yapılan değişikliktir. Dolayısıyla bu değişikliğe bağlı olarak kanun koyucu pazarlamacının kanun sistematliğini mehzaz kanuna göre uyarlamak istemiştir. Tacir yardımcılarının, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmesi nedeniyle, pazarlamacının da bu başlık altında düzenlenmesi gerektiği ileri sürülebilir. Ancak TBK'da madde başlıklarının metne dâhil edilmesi gerektiği yönünde bir düzenlemenin bulunmadığı dikkate alındığında, pazarlamacının da tacir yardımcısı olarak hizmet sözleşmesi başlığı altında düzenlenmesi mümkündür¹⁵⁵. Ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılara ilişkin hükümlerde, ticari işletme sahibi ile anılan tacir yardımcıları arasındaki hukuki ilişkilerden ziyade, bu kişilerin üçüncü kişilerle ilişkisi düzenlenmiştir. Pazarlamacılık sözleşmesinde ise, ticari işletme sahibi ile pazarlamacı arasındaki iç ilişkiler düzenlenmiştir. Bu durum, pazarlamacının tacir yardımcısı sayılmasına engel değildir¹⁵⁶. Zira bağlı olmayan tacir yardımcılarında olan acenteyi düzenleyen hükümler arasında da iç ilişkiye dair hükümler mevcuttur (TTK m. 102 vd.). Ayrıca TBK'da ticari işletme sahibi ve tacir yardımcıları arasındaki iç ilişkiyi ilgilendiren rekabet yasağına ilişkin düzenleme de mevcuttur (TBK m. 553). Dolayısıyla pazarlamacılık sözleşmesine dair hükümlerin iç ilişkiye ait hükümler olması, pazarlamacının tacir yardımcısı olmadığı anlamına gelmez¹⁵⁷. Öğretide de pazarlamacının tacir yardımcısı olduğu kabul edilmektedir¹⁵⁸.

Pazarlamacının, ticari vekil olup olmadığı hususunda, iki kurum arasındaki benzerliklere ve farklara bakılması gerekir. Öncelikle yaptığımız açıklamalar ışığında her ikisi de bağlı tacir yardımcılarındandır. Pazarlamacı da ticari vekil gibi sadece ticari işletmelere atanır¹⁵⁹. Ticaret siciline tescil hususunda pazarlamacılık sözleşmesinin, ticari vekilin temsil yetkisinde olduğu gibi ticaret siciline tescil ve

153 **Ayoğlu**, s. 47-48; **Poroy / Yasaman**, s. 241.

154 “...6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda ise 448-460 maddeleri arasında da “pazarlamacılık sözleşmesi” özel bir sözleşme türü öngörülmüş olup, bu sözleşmenin pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlandığı ...” Y. 21. HD., T. 24.2.2016, E. 2015/8780, K. 2016/2751 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.09.2020).

155 Pazarlamacının tacir yardımcısı başlığı altında düzenlenmemesi tacir yardımcısı olmasına engel değildir. Bkz. **Akdeniz**, s. 4; **Koç**, Pazarlamacı, s. 6; **Tuncay** s. 6; **Zengin**, s. 42. Aksi görüş için bkz. **Ayoğlu**, s. 47-48.

156 **Zengin**, s. 44-45.

157 Pazarlamacının tacir yardımcısı olduğuna ilişkin bkz. **Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 699, N. 1465 – N. 1467; **Poroy / Yasaman**, s. 240. Nitekim pazarlamacının bağlı tacir yardımcısı olmasından hareketle, rekabet yasağına ilişkin TBK m. 553'ün pazarlamacıyı da uygulanabileceğine ilişkin bkz. **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 489.

158 **Arkan**, s. 178, 196; **Bozer / Göle**, s. 113; **Kaplan**, s. 67; **Topçuoğlu**, s. 29; **Topuz**, s. 294; 349; **Yalman**, s. 12

159 **Bozkurt**, Ticari İşletme, s. 454; **Koç**, Pazarlamacı, s. 11, **Tuncay**, s. 9; **Zengin**, s. 16-17.

ilan edilmesi gerekmez¹⁶⁰. Ticari vekil, genel yetkili ve özel yetkili olarak, pazarlamacı ise aracı pazarlamacı ve sözleşme yetkisi olan pazarlamacı olarak ikiye ayrılır. Pazarlamacılık ilişkisi TBK m. 448'de sürekli olarak ibaresiyle vurgulanmıştır. Dolayısıyla ticari işletme sahibi ve pazarlamacı arasındaki ilişki geçici bir ilişki şeklinde değil, sürekli bir ilişki olmalıdır. Ticari işletme sahibi ile ticari vekil arasındaki ilişki de süreklilik arz eder¹⁶¹.

Pazarlamacı ile ticari vekil arasında ki farklar şu şekildedir:

– Pazarlamacı ve ticari vekil arasındaki önemli farklardan biri, pazarlamacının ticari işletme dışında çalışıyor olmasıdır¹⁶². Bu husus TBK m. 448'de “*bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında*” ibaresiyle vurgulanmıştır. Gerçekten de ticari işletme sahibinin mal veya hizmetlerini müşterilere ulaştırması gerekmektedir. Bu işlevi, ticari işletme sahibi adına pazarlamacı üstlenmektedir. Madde metninde geçen ticari işletme dışarı¹⁶³ ile kastedilenin ne olduğu açık değildir. Ticari işletme dışında ibaresi ile ticari işletmenin mal veya hizmetlerinin üretildiği fiziki sınırların dışarı¹⁶⁴ kastedilmektedir. Oysa ticari vekiller, ticari işletmenin bulunduğu alan içerisinde çalışanlar ve ticari işletme sahibini ticari işletmenin içerisinde temsil etmeye yetkilidirler¹⁶⁵. Dolayısıyla ticari vekilin yer itibarıyla faaliyet alanı ticari işletmenin merkezi veya şubeleridir¹⁶⁶. Ancak ticari vekil açıkça yetkilendirilmiş ise ticari işletme dışarısında işlem yapabilir¹⁶⁷. Sonuç olarak, bir kişinin ticari işletmenin merkezi veya şubesinde faaliyet gösteren bir kişi pazarlamacı olarak değil, yetkilerinin kapsamına göre ticari temsilci veya ticari vekil olarak nitelendirilebilir¹⁶⁸. Pazarlamacı ve diğer tacir yardımcıları, ticari işletmenin içerisinde veya dışarısında çalışmalarını yönüyle farklılık göstermektedir¹⁶⁹.

– Ticari vekil ve sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı arasında fark vardır. Sözleşme yapma yetkisi bulunan pazarlamacı açıkça yetkili kılınmadıkça tahsilat veya ödeme günü değişikliği yapamaz (TBK

160 Teoman, s. 246; Yalman, s. 27.

161 Güllüce, s. 20; Korucuoğlu Doğan, Ticari Vekil, s. 12.

162 Arkan, s. 197; Bilgili / Demirkapı, s. 79; Güllüce, s. 44, 58; Topuz, s. 302; Yalman, s. 26; Zengin, s. 34. Seyyar tüccar memurları, ticari işletme/şube dışarısında çalışmaları ile ticari vekilden ayrılmaktadır. Bkz. Teoman, s. 246.

163 Pazarlamacının ticari işletme dışarısında çalışması, bu kişinin tüm zamanını ticari işletmenini dışarısında geçirmesi gerektiği şeklinde yorumlanamaz. Zira pazarlamacının, toplam çalışma süresinin yarısından fazlasını ticari işletme dışarısında geçirmesi şartıyla, ticari işletme içerisinde çalışabilmesi mümkündür. Bkz. Tuncay, s. 9; Yalman, s. 17; Zengin, s. 19-20.

164 Zengin, s. 16 vd. İşletme dışı ifadesi, ticari işletmenin merkez ve şubesi dışındaki her yeri kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır. Bunun sonucunda, ticari işletmenin merkezi dışında bulunan bir semte, mahalleye, il veya ilçeye pazarlamacı yetkilendirilebilir. Bkz. Topçuoğlu, s. 32; Yalman, s. 17. Ticari işletme dışarısında ifadesi hakkındaki görüşler için bkz. Zengin, s. 18, dn. 40.

165 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 696; N. 1461. “Pazarlamacı, işletme dışında, uzakta müşterilerin ayağına giderek çalışır ve bir işletmeye bir hizmet akdiyle bağlıdır. Oysa, ticari mümessil ve ticari vekil işletmenin bulunduğu yerde çalışırlar ve işverene bağlılıkları bir iş sözleşmesi ile olabileceği gibi bir vekalet ya da şirket sözleşmesi ile de olabilir” Y. 9. HD., T. 8.11.2016, E. 2016/24670, K. 2016/19553 (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.09.2020).

166 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 696; N. 1461.

167 Kaya (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan), s. 696; N. 1461.

168 Topuz, s. 302; Yalman, s. 17.

169 Arkan, s. 197. Ticari vekil, ticari işletme içerisinde temsile yetkili olup, ticari işletme dışarısında temsil yetkisi mevcut değildir. Bkz. İmregün, Kara Ticareti, s. 123.

m. 452/2). Ancak genel veya özel yetkili ticari vekil açıkça yetkilendirilmiş olmasa bile bu işlemleri yapabilir. Zira satış bedelini tahsil etme yetkisi, olağan işlem olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla kanun koyucu, ticari vekilin özel yetki almadan yapma yetkisi olduğu bir işlemi, pazarlamacı açısından açıkça yetkilendirme şartına bağlamıştır.

– Pazarlamacı hizmet sözleşmesi bölümü altında; ticari vekil, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları bölümü altında düzenlenmiştir. Pazarlamacılık sözleşmesi, hizmet sözleşmesinin özel bir türünü oluşturmaktadır¹⁷⁰. Ticari vekil ve ticari işletme sahibi arasındaki ilişki hizmet sözleşmesi olabileceği gibi vekâlet, ortaklık veya benzeri sözleşmeler de olabilir¹⁷¹.

– İki kurum arasında atanacak kişiler bakımından fark vardır. Yukarıda bahsedildiği üzere ticari vekil gerçek veya tüzel kişi olarak atanabilmektedir¹⁷². Pazarlamacı ise niteliği gereği sadece gerçek kişi olabilmektedir¹⁷³. Gerçekten pazarlamacının yaptığı iş gereği tüzel kişi olması düşünülemez.

– Pazarlamacının TTK m. 122 gereğince denkleştirme tazminatı alabileceği belirtilmektedir¹⁷⁴. TTK m. 122 hükmü, hakkaniyete aykırı düşmedikçe, tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesi hâlinde de uygulanacaktır (TTK m. 122/5). Bize göre de, anılan hükümden hareketle pazarlamacı denkleştirme tazminatı talep edebilmelidir. Ancak TTK m. 122'de öngörülen denkleştirme tazminatına ilişkin unsurların sağlanması gerekmektedir. Ticari vekilin denkleştirme tazminatı alabilmesi ise mümkün değildir.

– Ticari vekil, tek taraflı irade beyanı ile atanır. Pazarlamacı ise, pazarlamacılık sözleşmesi gereği tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile atanır¹⁷⁵. Ayrıca pazarlamacıya sözleşme yapma yetkisinin verilmesi yazılı şekil şartına bağlıdır (TBK m. 452/1).

170 Pazarlamacılık sözleşmesinin hizmet sözleşmesinin özel bir türü olduğu yönünde bkz. **Zengin**, s. 26. TBK genel gerekçesinde pazarlamacılık sözleşmesinin hizmet sözleşmesinin özel bir türü olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Ancak öğretilerde pazarlamacılık sözleşmesine, vekâlet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği de belirtilmektedir. Bkz. **Akdeniz**, s. 10.

171 “Pazarlamacı, işletme dışında, uzakta müşterilerin ayağına giderek çalışır ve bir işletmeye bir hizmet akdiyle bağlıdır. Oysa, ticari mümessil ve ticari vekil işletmenin bulunduğu yerde çalışırlar ve işverene bağlılıkları bir iş sözleşmesi ile olabileceği gibi bir vekalet ya da şirket sözleşmesi ile de olabilir” Y. 9. HD., T. 8.11.2016, E. 2016/24670, K. 2016/19553 (www.lexpera.com, Erişim Tarihi: 24.09.2020).

172 Bkz. II. Bölüm, C.

173 **Yalman**, s. 25, 28, 45. İşçinin İş Kanunu m. 2 gereğince gerçek kişi olması karşısında, hizmet sözleşmesinin bir türü olan pazarlamacılık sözleşmesi açısından pazarlamacının da gerçek kişi olması gerekir. Bkz. **Koç**, Pazarlamacı, s. 39; **Zengin**, s. 41. Pazarlamacı, sözleşme konusu faaliyetin icrasının koyduğu zorunluluk olarak gerçek kişi olmalıdır. Bkz. **Topuz**, s. 304; **Yavuz / Acar / Özen**, s. 522. Pazarlamacının kişi olması gerektiği tartışmasız olsa da, bu kişinin gerçek veya tüzel kişi olabileceği yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Bkz. **Ayhan / Çağlar / Özdamar**, s. 479, dn. 743.

174 Arkan, pazarlamacının denkleştirme tazminatı alabilmesini, belirli bir alanda faaliyet göstermesi ve TBK m. 453/1'de öngörülen şekilde anlaşmanın olmamasına bağlamıştır (**Arkan**, s. 199). Kayaya göre pazarlamacının denkleştirme tazminatı alabilmesi teorik olarak ihtimal dâhilindedir, ancak uygulanması istisnai olarak mümkündür [**Kaya** (Ülgen / Helvacı / Kendigelen / Nomer Ertan)], s. 721; N. 1432. Poroy / Yasaman, pazarlamacılık sözleşmesinin TTK m. 122/5'e uyduğunu belirterek, pazarlamacının denkleştirme tazminatını alabileceğini belirtmiştir (**Poroy / Yasaman**, s. 240). Ayrıca bkz. **Yalman**, s. 135-136; **Zengin**, s. 178-179.

175 **Yalman**, s. 27.

Kanaatimizce aracı pazarlamacının, ticari işletme sahibini temsil yetkisi olmadığından ticari vekil olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Sözleşme yapma yetkisi olan pazarlamacı ise atanma şekli, atanacak kişi, yetki, hak ve yükümlülüklerden genel veya özel yetkili ticari vekilden farklılık gösterdiği için, ticari vekil olarak nitelendirilemez. Ayrıca ticari işletme sahibi tarafından kişinin hem işletme içerisine ticari vekil olarak atanması, hem de işletme dışında müşterilere mal veya hizmet götürmesi ihtimal dâhilindedir. Bu gibi durumlarda ticari işletme sahibi ile atanan kişi arasındaki sözleşmeden, kişinin ticari vekil mi veya pazarlamacı mı olduğu anlaşılacaktır. Pazarlamacı, her ne kadar tacir yardımcıları başlığı altında düzenlenmemiş olsa da, ticari temsilci, ticari vekil gibi TBK'da düzenlenmiş bağlı tacir yardımcılarında olduğu söylenebilir.

Sonuç

Ticari vekil, TBK m. 551 gereğince sadece ticari işletmelere atanabilmektedir. Ticari işletme niteliğine sahip olmayan işletmelere ticari vekil atanması ise mümkün değildir. Bu hususta ticari vekilin esnaf işletmelerine atanmama nedeni ile ilgili olarak madde gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Esnaf işletmeleri faaliyeti bakımından ticari işletme kadar geniş olmasa da, esnaf olan kişi de yardımcılara ihtiyaç duyabilir. Bu nedenle olması gereken hukuk açısından ticari vekil, ticari işletme yanında esnaf işletmelerine de atanabilmelidir. Ayrıca mülga Borçlar Kanunu m. 449/2 gereğince ticari temsilcinin esnaf işletmesine atanabileceği kabul edilmekteydi.

TBK m. 551/1'de ticari vekilin ticari işletme sahibi tarafından atanabileceği düzenlenmiştir. Ancak ticari işletme sahibi her zaman ticari işletmeyi işleten kişi olmamaktadır. Zira ürün kirası ve intifa hakkında ticari işletme sahibi ile ticari işletmeyi işleten kişiler farklı olmaktadır. Bu nedenle anılan fıkrada geçen ticari işletme sahibi ibaresi ticari işletmeyi işleten olarak anlaşılmalıdır.

Ticari temsilci ve ticari vekil, benzer kurumlar olması nedeniyle birbiri ile karıştırılmaktadır. Her iki tacir yardımcısının arasında düzenlenme yeri, atanma şekli ve atanabilecek kişiler açısından benzerlikler bulunmaktadır. Aralarındaki farklar için öncelikle ticari işletme sahibinin iradesine bakılmalıdır. Ticari işletme sahibinin açık bir irade beyanı var ise, atanmış olan kişinin hukuki durumu tespit edilebilir. Bunun yanında ticari temsilcinin ticaret siciline tescil edilmesinin zorunlu olması da atanmış olan kişinin niteliği konusunda belirleyici olabilir. Ticari temsilcinin tescili kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir. Dolayısıyla atanmış olan kişi, ticaret siciline tescil edilmiş ise ticari temsilci olarak atandığı karine olarak ileri sürülebilir. İki kurum arasındaki en önemli fark ise, atanmış olan kişiye verilen yetkilerin kapsamındadır. Bu yetkilerin kapsamı geniş ise ticari temsilcinin; dar ise ticari vekilin atandığı kabul edilebilir. Ayrıca yetkilerin kapsamının olağan ve olağanüstü işlerden olması, kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olarak atandığının tespitinde yardımcı olabilir. Şayet atanmış kişiye verilen yetkilerin içerisinde olağanüstü iş ve işlemler var ise, ticari temsilcinin atandığı varsayılır.

Ticari temsilci ve ticari vekil arasındaki farkın belirlenebilmesi açısından ticari temsilcinin atama şeklinin değiştirilmesi isabetli olacaktır. Ticari temsilci açık veya zımni irade beyanıyla değil, sadece yazılı bir beyanla atanmalıdır. Bu şekilde en azından zımni olarak atanan kişinin ticari vekil olarak

atandığı belirlenebilir. Ancak ticari temsilcinin yazılı beyanla atanması, kişinin ticari temsilci veya ticari vekil olup olmadığı noktasında kesin belirleyici olmayacaktır. Bu hâlde atanan kişiye verilen yetkilerin kapsamına bakılması gerekecektir.

TBK'da düzenlenen pazarlamacı ile seyyar tüccar memurları tamamen aynı kavramlar olmasa da birbirine benzer kavramlardır. Zira pazarlamacı ile seyyar tüccar memurları arasında yetki ve hukuki nitelik bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Pazarlamacı ile ticari vekil karşılaştırıldığında, aracı pazarlamacı, ticari işletme sahibini temsil etme yetkisi bulunmadığından ticari vekil olarak nitelendirilemez. Sözleşme yapmaya yetkili pazarlamacı ise, atanma şekli, atanacak kişi ve yetki bakımından farklılıklar bulunduğu için ticari vekil olarak kabul edilemez. Dolayısıyla pazarlamacı da ticari vekil gibi bağlı tacir yardımcılarında biridir.

Kaynakça

- ACAR**, Faruk: Sınırlı Ehliyetsizlerin Ticari Mümessil Olarak Tayini Sorunu, Prof. Dr. Selâhattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s. 1-15 (Ticari Mümessil).
- ACAR**, Serdar: Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 1, S. 2, 2006, s. 27-42 (Temsil).
- AÇIKGÖZ**, Aslı: Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Hâller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları, İstanbul 2017.
- AKDAĞ GÜNEY**, Necla: 6552 Sayılı Torba Kanun ile TTK m. 371/7'ye Eklenen Yedinci Fıkra ile İlişkin Değerlendirmeler, Halil Arslanlı Bilim Arşivi, www.arslanlibilimarsivi.com, s. 1-25 (TTK m. 371/7).
- AKDAĞ GÜNEY**, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Bası, İstanbul 2016 (Yönetim Kurulu).
- AKDENİZ**, Umut: Pazarlamacılık Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 4, 2013, s. 1-34.
- AKYOL**, Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009.
- ALBAŞ**, Hakan: Türk Hukukunda Ticari Mümessillik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 1991.
- ARKAN**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Yirmi Üçüncü Basıdan Tıpkı Basım, Ankara 2017.
- ARSLANLI**, Halil: Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Umumi Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 1960.
- ASLAN**, İ. Yılmaz: Ticaret Hukuku Dersleri, 12. Baskı, Bursa 2018.
- AYDIN**, Sema / **KAPLAN**, Hasan Ali: Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3-4, 2014, s. 165-203.
- AYHAN**, Rıza: Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2007.
- AYHAN**, Rıza / **ÇAĞLAR**, Hayrettin / **ÖZDAMAR**, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, 13. Bası, Ankara 2020.
- AYOĞLU**, Tolga: Bağımlı ve Bağımsız Tacir Yardımcıları Bakımından Getirilen Yenilikler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Anlamında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi, 25-26 Kasım 2011, s. 46-52.
- BAHTİYAR**, Mehmet: 6102 Sayılı TTK'da Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar Sorunu (M. 35/3), Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 3, S. 2, 2013, s. 3-14 (Ticaret Sicili).
- BAHTİYAR**, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, 21. Bası, İstanbul 2020 (Ticari İşletme).

- BAŞOĞLU**, Şebnem: Bağlı Tacir Yardımcılarının Kanundan Doğan Rekabet Yasağı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, 1980, s. 221-237.
- BAŞTUĞ**, İrfan: Küçük ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı, Batider, C. 5, S. 4, 1970, s. 805-813.
- BAŞTUĞ**, İrfan / **ERDEM**, H. Ercüment: Ticarî İşletme Hukuku, Ankara 1993.
- BATTAL**, Ahmet: Ticaret Sicilinin Müsbet Fonksiyonunun Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi, Batider, C. 19, S. 1, 1997, s. 83-101.
- BECKER**, Herman: Ticari Temsil Yetkisi (Prokuro) ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten) I, (Çeviren: Suat Dura), Yargıtay Dergisi, C. 8, S. 3, 1982, s. 428-439 (I).
- BECKER**, Herman: Ticari Temsil Yetkisi (Prokuro) ve Ticari Vekillerin Temsil Yetkileri (andere Handlungsvollmachten) II, (Çeviren: Suat Dura), Yargıtay Dergisi, C. 8, S. 4, 1982, s. 585-599 (II).
- BİLGE**, Mehmet Emin: Ticaret Sicili, İstanbul 1999.
- BİLGİLİ**, Fatih: Tüzel Kişilerin Ticari Temsilciliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 50, 2004, s. 37-43.
- BİLGİLİ**, Fatih / **DEMİRKAPI**, Ertan: Ticaret Hukuku Bilgisi, 15. Baskı, Bursa 2019.
- BİRSEL**, Mahmut Tevfik: Ticari İşletme Hukuku, C. I, İzmir 1970 (Ticari İşletme).
- BİRSEL**, Mahmut Tevfik: Ticarî Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur, Batider, C. 2, S. I, 1963, s. 1-13 (Ticari Mümessil).
- BOZER**, Ali / **GÖLE**, Celal: Ticari İşletme Hukuku, Dördüncü Bası, Ankara 2017.
- BOZKURT**, Tamer: Ticarî İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2020 (Ticari İşletme).
- BOZKURT**, Tamer: Türk Hukukunda ve Uygulamada Tellâllık, Ankara 2007 (Tellâllık).
- CENKÇİ**, Esra: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Devri, Ankara 2018 (Temsil).
- CENKÇİ**, Esra: Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması Sorunsalı, Batider, C. 34, S. 2, 2018, s. 93-118 (Ticari Temsilci).
- CENKÇİ**, Esra / **ÇETİNKAYA**, Mehmet: Ticari Vekilin Kambiyo Taahhüdünde Bulunma Yetkisi, Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 86, 2013, s. 25-29.
- CEYLAN**, Nurgül: Limited Şirketin Temsili, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, 2014, s. 59-93.
- CİHANGİROĞLU**, Celal: Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası, İzmir 2001.
- ÇELİKBOYA**, Kerem: Anonim Şirketin TTK m.11 f.3 Uyarınca Ticari İşletmesini Devretmesi, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 163-214 (Anonim Şirket).
- ÇELİKBOYA**, Kerem: Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 2017 (İşletmenin Devri).
- ÇETİNER**, Selma / **BOZKURT YÜKSEL**, Armağan Ebru: Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2017.
- DEMİRKAPI**, Ertan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Ticari Temsilciye İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 795-872 (Ticari Temsilci).
- DEMİRKAPI**, Ertan: Pazarlamacının Garanti Yükümlülüğü Açısından "Kendi Müşteri Çevresi" Kavramı ve Eleştirisi, Ersin Çamoğlu'na Armağan, 2013, s. 61-83 (Pazarlamacı).
- DEMİRKAPI**, Ertan: Ticarî İşletmenin Tespiti Açısından Esnaf İşletmesi Kavramının Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 17, S. 1-2, s. 371-441 (Esnaf).
- DEMİRVURAN**, H. Melih: Ticari Vekâlet, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2004.
- DERYAL**, Yahya: Ticaret Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2005.
- DOĞANAY**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4. Bası, Birinci Cilt, İstanbul 2004.
- DOMANIÇ**, Hayri: Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 4. Bası, İstanbul 1988, (Ticaret Hukuku).

- DOMANİÇ**, Hayri: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul 1988 (Şerh).
- DOMANİÇ**, Hayri / **ULUSOY**, Erol: Ticaret Hukukunun Genel Esasları, 5. Bası, İstanbul 2007.
- DURAL**, H. Ali: 5941 sayılı Çek Kanunu'na Göre Gerçek Kişilerin Temsilci Aracılığıyla Çek Düzenlemesi ve Gerçek Kişi Tacirin Ticari Mümessilinin Çek Düzenleme Yetkisi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, C. I, 2010, s. 667-677.
- DÜNDAR**, Hamit: Yasa ve Yargıtay İçtihatları Kapsamında Ticari Mümessil ve Ticari Vekil'in Yetkileri Üzerine Bir İnceleme, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, S. 132, 2006, s. 17-28.
- EDGÜ**, Ekrem: Ticaret Hukuku I, Umumi Hükümler, Ankara 1964.
- EREM**, Turgut S.: Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, Ticarî İşletme, İstanbul 1981.
- ERGÜN**, Mevci: Ticari İşletme Hukuku, Bursa 2011.
- ERKOL**, Nedim: Ticarî Vekillik ve Özellikle Ticarî Vekilliğin Hukukî Mahiyeti, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 1998.
- ERYİĞİT**, Harun: Tüzel Kişilerin Ticari Temsilci Olarak Atanıp Atanamayacağı Sorunu, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1, 2017, s. 161-181.
- EŞELİOĞLU SEZGİLİ**, Nevin: Vasinin Görevleri ve Sorumluluğu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi SBE, Mersin 2007.
- FEYZİOĞLU**, F. Necmettin: Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 407-443.
- GAUTSCHI**, Georg: Berner Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2. Abteilung. 6. Teilband, Besondere Auftrags – und Geschäftsführungsverhältnisse sowie Hinterlegung, Art. 425-491, Bern 1962.
- GÖLE**, Celal: Tacir – Esnaf Ayırımı, Batider, C. 13, S. 2, 1985, s. 47-62.
- GÜLLÜCE**, Muhammet Ali: Tacir Yardımcısı Olarak Pazarlamacı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum 2014.
- HIZIR**, Fatma: Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım Ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, 2016, s. 2867-2890.
- HİRSCH**, Ernst E.: Ticaret Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1948.
- HUGUENIN**, Claire / **MULLER-CHEN**, Markus (Hrsg.): CHK – Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2: Arbeitsvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft OR Art. 319-529, 3. Auflage, Zürich 2016 (CHK – İlgili yazar).
- İMREGÜN**, Oğuz: Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 13. Bası, İstanbul 2005 (Kara Ticareti).
- İMREGÜN**, Oğuz: Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 4. Bası, İstanbul 2004 (Genel İlkeler).
- İNAN**, Nurkut: Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler, Batider, C. 17, S. 2, 1993, s. 55-77.
- İNCEOĞLU**, Mehmet Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2008.
- KAPLAN**, Ahmet Emre: Bağlı Tacir Yardımcılarının Rekabet Yasağı, İstanbul 2017.
- KARAAHMETOĞLU**, İsmail Özgün: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketin Temsili, 2. Baskı, Ankara 2018.
- KARAYALÇIN**, Yaşar: Ticaret Hukuku I. Giriş – Ticarî İşletme, 3. Baskı, Ankara 1968.
- KAYA**, Arslan: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Acentelik, 2. Baskı, İstanbul 2016 (Acentelik).
- KAYA**, Emin: Türk Özel Hukukunda Ticarî Vekillik, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale 2010 (Ticarî Vekil).
- KAYAR**, İsmail: Ticari İşletme Hukuku, 11. Baskı, Ankara 2018.
- KAYIHAN**, Şaban: Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018.

- KIRCA**, İsmail: Ticarî Mümessillik, Ankara 1996 (Ticari Mümessil).
- KIRCA**, İsmail: Kooperatiflerin Tacir Niteliği Hakkında Yargıtay'ın Tutumu: Kanuna Aykırı Yorum mu Yoksa Örtülü Boşluk Doldurma Gayreti mi?, Batider, C. 33, S. 2, 2017, s. 5-25 (Kooperatif).
- KIRCA**, İsmail / **ŞEHİRALİ ÇELİK**, Feyzan Hayal / **MANAVGAT**, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. I, Temel Kavram ve İlkeler Kuruluş Yönetim Kurulu, Ankara 2013.
- KOÇ**, Derviş: Pazarlamacılık Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2014 (Pazarlamacı).
- KOÇ**, Himmet: Anonim Şirketlerde İç Yönerge ile Yönetim ve Temsil Yetkisinin Devri, Ankara 2018 (Yönetim).
- KORUCUOĞLU DOĞAN**, Özlem: Ticarî Vekil ve Ticarî Vekilin Kanundan Doğan Rekabet Etmeme Yükümlülüğü, Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, C. 3, S. 1, 2017, s. 1-25 (Rekabet).
- KORUCUOĞLU DOĞAN**, Özlem: Ticarî Vekillik Kurumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, 2017 (Ticari Vekil).
- KREN KOSTKIEWICZ**, Jolanta / **WOLF**, Stephan / **AMSTUTZ**, Marc / **FANKHAUSER**, Roland (Hrsg.), OFK – OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht, 3. Auflage, Zürich 2016 (OFK – İlgili yazar).
- MİMAROĞLU**, Sait Kemal: Ticaret Hukuku, C.I., İşletme Hukuku, 3. Bası, Ankara 1978.
- MİNELİLER**, Zeynep: Ticari Vekil, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 1469-1488.
- OLGAÇ**, Senai: Emsal İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Ankara 1976.
- ORBAY ORTAÇ**, Nurdan / **CAN**, Ozan: Yapı Kooperatiflerinin Tacir Sıfatı Olup Olmadığı Sorusu Bağlamında Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 15.9.2014 Tarih, 2014/2787 Esas ve 2014/5195 Karar Sayılı Kararının Eleştirisi, Batider, C. 32, S. 3, 2016, s. 79-104.
- ÖÇAL**, Akar: Türk Hukukunda Seyyar Tüccar Memurları, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, C. 5, S. 1, 1968, s. 355-361.
- ÖZDEMİR**, Necdet / **KINACIOĞLU**, Naci: Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, 5. Baskı, Ankara 1984.
- POROY**, Reha / **TEKİNALP**, Ünal / **ÇAMOĞLU**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış, 14. Bası, İstanbul 2019.
- POROY**, Reha / **YASAMAN**, Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, 16. Bası, İstanbul 2017.
- PULAŞLI**, Hasan: 6552 Sayılı (Torba) Kanunla Türk Ticaret Kanununa Eklenen Yeni Hükümlerin Değerlendirilmesi, Legal Hukuk Dergisi, C.12, S. 142, 2014, s. 39-49.
- PULAŞLI**, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Ankara 2019.
- PULAŞLI**, Hasan: Şirketler Hukukundaki Temsil ile Borçlar Kanunundaki Ticari Mümessil ve Ticari Vekil Ayırımı, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 2, s. 3-23 (Temsil).
- RUMPF**, Christian: Alman Hukuku'nda Ticari Vekil ve Yetkileri, <https://www.rumpf-legal.com/tr/downloads/alman-hukukunda-ticari-vekil.pdf>, s. 1-13 (Erişim Tarihi. 20.09.2020).
- SAKA**, Zafer: Ticaret Hukuku, İstanbul 1998.
- SUNGUR**, H. Halis: Borçlar Kanunu ve Tatbikatı, İstanbul 1943.
- ŞENER**, Oruç Hami: Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Ankara 2015 (Ticari Temsilci).
- ŞENER**, Oruç Hami: Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2020 (Ticari İşletme).
- TAŞATAN**, Caner: Ticari Vekil, İstanbul Barosu Dergisi, C. 87, S. 2, 2013, s. 321-341.
- TEKİNALP**, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2015.
- TEOMAN**, Ömer: Tacir Yardımcıları, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan, İstanbul 2006, s. 221-304.
- TOKAT**, Hüseyin: Türk Hukukunda Gaiplik, Ankara 2018.

- TOPÇUOĞLU**, Metin: Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S, 2, 2011, s. 27-70.
- TOPUZ**, Murat: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK. m.448-460), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 19, S. 1, 2013, s. 293-356.
- TUNA**, Ergun: Ticaret Hukuku, C. I, Ticari İşletme, İstanbul 1993.
- TUNCAY**, A. Can: Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, C. 26, S. 2, 2012, s. 4-17.
- TUNÇER**, Polat: Ticaret Hukuku, Ankara 2014.
- TÜRK**, Ahmet: Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukukî Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanamayacağı Sorunu, Batider, C. 20, S.4, 2000, s. 75-95 (Ticari Mümessil).
- TÜRK**, Hikmet Sami: Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986 (Birleşme).
- ULUSAN**, İlhan: İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokürist, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 625-675.
- UZUNALLI**, Sevilay / **ŞENER**, Oruç Hami: Uygulamalı Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2017.
- ÜLGEN**, Hüseyin / **HELVACI**, Mehmet / **KENDİGELEN**, Abuzer / **KAYA**, Arslan / **NOMER ERTAN**, Füsün: Ticari İşletme Hukuku, 5.(Tıpkı) Bası, İstanbul 2015.
- VELİDEDEOĞLU**, Hıfzı Veldet / **ÖZDEMİR**, Refet: Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel), Ankara 1987.
- YALMAN**, Gökhan: Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Pazarlamacılık Sözleşmesi, Ankara 2017.
- YANLI**, Veliye / **OKUTAN NİLSSON**, Gül: Anonim ve Limited Şirketlerde Sınırlı Yetkili Temsilci Tayini, Batider, C. 30, S. 4, s. 5-42.
- YAVUZ**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Bası, İstanbul 2014.
- YAVUZ**, Cevdet / **ACAR**, Faruk / **ÖZEN**, Burak: Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul 2016.
- YEŞİLTEPE**, Salih Önder: Tek Satıcılık Sözleşmesinin Öğretide Benzer Olarak Belirtilen Sözleşmelerden Ayırt Edilmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 14, S. 3, 2007, s. 147-169.
- YILDIZ**, Şükrü: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Ankara 2007.
- YOLAL**, Oğuz: Ticari Vekil, Ankara 2020.
- ZENGİN**, İbrahim Çağrı: Pazarlamacılık Sözleşmesi, İstanbul 2013.